

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Jakub Karfilát

Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním styku

(Arbitration procedure in international business transactions)

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Květoslav Růžička, CSc.

Katedra: Obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 7. června 2015

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne: _____

_____
Jakub Karfilát

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu mé diplomové práce za odborné rady, konzultace a cenné podněty při psaní této práce. Dále bych také chtěl poděkovat mé rodině a nejbližším za podporu během mého celého studia na vysoké škole.

Obsah

Úvod	1
1. Definice pojmů	3
1.1 Pojem rozhodčí řízení	3
1.2 Pojem mezinárodní	5
1.3 Pojem obchodní styk	7
2. Prameny rozhodčího řízení	10
2.1 Materiální prameny a historický náhled	10
2.1.1 Důvody pro vytvoření rozhodčího řízení	11
2.1.2 Historický vývoj rozhodčího řízení	12
2.2 Formální prameny	14
2.2.1 Mezinárodní prameny	15
2.2.2 Vnitrostátní prameny	18
2.2.3 Řády rozhodčích soudů a ad hoc pravidla	20
2.2.4 Smlouva jako pramen práva	21
2.3 Harmonizace	22
3. Základní znaky rozhodčího řízení	24
3.1 Právní povaha rozhodčího řízení	24
3.1.1 Smluvní doktrína	25
3.1.2 Jurisdikční doktrína	27
3.1.3 Smíšená doktrína	28
3.1.4 Autonomní doktrína	29
3.1.5 Shrnutí	30
3.2 Druhy rozhodčího řízení	31
3.2.1 Institucionální rozhodčí řízení	32
3.2.2 Rozhodčí řízení ad hoc	34
3.3 Rozhodčí smlouva	35

3.3.1	Definice a právní povaha rozhodčí smlouvy	35
3.3.2	Typy rozhodčích smluv	37
3.3.3	Arbitrabilita sporu.....	38
3.4	Rozhodčí nález a jeho vykonatelnost	41
4.	Vztah k národním soudům	43
4.1	Podpůrné funkce soudů vůči rozhodčímu řízení	44
4.2	Přezkum rozhodčích nálezů.....	45
5.	Rozhodčí řízení v praxi, jeho výhody a nevýhody	47
5.1	Výhody.....	48
5.1.1	Flexibilita.....	49
5.1.2	Uznání a vykonatelnost rozhodčího nálezu v cizích státech	50
5.1.3	Důvěrnost rozhodčího řízení.....	51
5.1.4	Možnost volby rozhodců	53
5.1.5	Neutralita rozhodčího řízení	54
5.2	Nevýhody	55
5.2.1	Náklady rozhodčího řízení.....	55
5.2.2	Doba trvání rozhodčího řízení	57
5.2.3	Další nevýhody	58
5.3	Další závěry učiněné v rámci průzkumů	58
5.3.1	Stálé rozhodčí soudy vs. <i>ad hoc</i> rozhodčí řízení.....	59
5.3.2	Volba sudiště	60
5.3.3	Smírné řešení sporů v rámci rozhodčího řízení	61
5.4	Shrnutí	63
	Závěr.....	64
	Zdroje.....	67

Seznam použitých zkratek

AAA	American Arbitration Association
ADR	Alternative dispute resolution
Evropská úmluva	Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1961 (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 176/1964 Sb.)
IBA	International Bar Association
ICC	International Chamber of Commerce
LCIA	London Court of International Arbitration
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
Nejvyšší soud ČR	Nejvyšší soud České republiky
Newyorská úmluva	Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958 (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb.)
Občanský soudní řád	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries
OSN	Organizace spojených národů
Průzkum 2006	International arbitration: Corporate attitudes and practices 2006
Průzkum 2008	International Arbitration: Corporate attitudes and practices 2008
Průzkum 2010	International Arbitration Survey: Choices in

	International Arbitration 2010
Průzkum 2012	Current and Preferred Practice in the Arbitral Process 2012
Rozhodčí pravidla ICC	International Chamber of Commerce - Rules of Arbitration
Rozhodčí pravidla LCIA	London Court of International Arbitration - Arbitration Rules
Rozhodčí pravidla UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law - Arbitration Rules
Rozhodčí soud při ICC	International Chamber of Commerce - International Court of Arbitration
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law
Univerzita	Queen Mary University of London
USD	United States dollar
Ústava	Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Vzorový zákon	United Nations Commission on International Trade Law - Model Law on International Commercial Arbitration z roku 1985 (ve znění dodatku z roku 2006)
WIPO	World Intellectual Property Organization
WTO	World Trade Organization
Zákon o mezinárodním právu soukromém	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
Zákon o rozhodčím řízení	Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Úvod

Za téma své diplomové práce jsem si vybral problematiku „**Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním styku**“. Během celého studia jsem se věnoval převážně jednotlivým odvětvím práva soukromého, zvláště pak otázkám soudních řízení. Když jsem následně objevil možnost řešení sporů i jinými cestami, jako je právě rozhodčí řízení či ještě mírnější metody, kterými jsou tzv. alternativní řešení sporů (dále jen „**ADR**“¹), ihned mne tato myšlenka zaujala. S ohledem na můj zájem o mezinárodní právo soukromé a řešení mezinárodních sporů je toto téma skloubením obojího, a to vzhledem k faktu, že rozhodčí řízení je v posledních dekadách nejčastějším způsobem řešení soukromoprávních sporů s přeshraničním prvkem.

Mezinárodní obchodní styk je pojmem, který v dnešním ekonomickém, právním i politickém životě hraje velmi významnou roli. V rámci globalizace světa, jakožto charakteristického jevu několika posledních desetiletí, dochází stále více k obchodním operacím mezi subjekty, které jsou z různých států nebo dokonce kontinentů. Právě mezinárodní obchod vytváří prostor pro mohutné přesuny zboží, služeb a kapitálu. Jednotlivé operace mezi obchodními subjekty ovšem nejdou vždy podle předpokladů smluvních stran. Spory a následná snaha je urovnat jsou běžnou součástí obchodních operací. Ve chvílích, kdy je nutné takovýto spor řešit, se strany mohou samy dohodnout na urovnání sporu a případném novém uspořádání jejich vzájemných vztahů. Není ovšem příliš časté, aby se spor vyřešil na základě konsensu a shodné vůle účastníků. V takovém případě musí nastoupit třetí nezávislý subjekt nadaný určitou mírou moci, který spor za strany rozhodne, a to podle právních pravidel a spravedlivého uspořádání věcí. Právě v charakteru tohoto třetího subjektu se liší jednotlivé způsoby řešení sporů. Otázkou tedy je, zda strany zvolí orgán soudní, tedy orgán státní, nebo orgán rozhodčí, tedy orgán soukromoprávní povahy, který byl ovšem státem v určité formě uznán.

Oblíbenost rozhodčí řízení v posledních letech je postavena hlavně na větší míře dispozitivnosti a možnosti stran účastnit se určování pravidel a průběhu samotného řízení, na větší míře smírnosti v konečném řešení a větší šanci na klidné urovnání situace a pokračování obchodní spolupráce. Tímto je rozhodčí řízení často v kontrastu s rozhodnutím soudů, která neberou a v rámci striktních právních pravidel mnohdy ani

---

¹ Z anglického termínu „*Alternative Dispute Resolution*“.

nemohou brát v potaz opravdové zájmy stran na konečném výsledku či větší míru spravedlivého uspořádání, čímž mohou být důvěra a vztahy mezi stranami sporu nenávratně narušeny a spor tak bude mít dalekosáhlé negativní dopady nejen v konkrétním případě, ale může nadobro zpřetrhat dobré obchodní styky mezi jednotlivými tržními subjekty. Nejen díky těmto výhodám se rozhodčí řízení stává stále populárnější, a to nejen v domácích sporech, ale hlavně ve sporech přeshraničních, v nichž určuje ráz celého řízení přítomnost mezinárodního prvku.

Vzhledem k šíři celého tématu jsem se rozhodl zúžit zaměření své práce na otázku, zda je rozhodčí řízení ve stycích vznikajících z mezinárodních obchodních styků opravdu převažujícím způsobem řešení případně vzniklých sporů a co je důvodem této oblíbenosti, tedy jaké jsou jeho výhody a nevýhody pro ekonomický subjekt, kterým vznikl spor s jiným subjektem sídlícím v jiném státě. K tomu, abych došel k požadovaným závěrům, se budu nejdříve zabývat pojmem samotného rozhodčího řízení a jeho jednotlivými charakteristickými znaky a náležitostmi, které jej umožňují jasně a striktně oddělit od ostatních způsobů řešení sporů. Zaměřím se též hlavně na ty aspekty, které jsou následně rozhodující při určování výhod a nevýhod arbitráže. Následně stručně vymezím rozhodčí řízení proti řízení soudnímu, jelikož v dnešní době dochází k posuzování výhod toho či onoho způsobu řešení sporů právě ve vzájemné souvztažnosti. Poté využiji výzkumy, které byly provedeny převážně na půdě *Queen Mary University of London*, a to vždy ve spolupráci s předními světovými právními firmami, které odhalují jednotlivé výhody a nevýhody rozhodčího řízení tak, jak jsou vnímány samotnými účastníky tržních vztahů a které je motivují nebo naopak odrazují od začlenění rozhodčích doložek či smluv do svých smluvních vztahů. Tyto závěry následně zhodnotím a vyvodím patřičné závěry.

Ve své práci se zaměřím na českou i mezinárodní koncepci rozhodčího řízení. Větší důraz budu ovšem klást na mezinárodní prameny, jelikož Česká republika není příliš frekventovaným sudištěm ve sporech vzniklých z mezinárodních obchodních vztahů v porovnání s významnými sudišti, jako je např. Anglie, Švýcarsko, Francie, Německo, či mimo Evropu Malajsie, USA nebo Hongkong².

---

² NOUSSIA, K. *Confidentiality in International Commercial Arbitration*. 1. vydání. Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, 2010. s. 5. ISBN 978-3-642-10224-0; DAVIES, K., WENDY, J. M. *New Seats - New Challenges* [online]. New York: Mondaq, 2013. Dostupné z: <<http://www.mondaq.com/unitedstates/x/261592/Arbitration+Dispute+Resolution/New+Seats>> [cit. 03-05-2015].

1. Definice pojmů

Na začátku musí být vymezena definice základních pojmů. Nejdříve je nutné zabývat se otázkou samotného rozhodčího řízení. Následně se zaměřím na pojmy „mezinárodní“ a „obchodní“, jelikož právě tyto dva znaky odlišují tento specifický druh rozhodčího řízení od rozhodčího řízení všeobecně. K vymezení těchto pojmů je třeba se zaměřit na vztahy, které jsou předmětem těchto řízení jako takových. Právě z jejich charakteristiky následně lze dovodit, co se pod samotným termínem mezinárodního obchodního vztahu skrývá.

Na tomto místě vycházím ze závěrů profesora *Borna*, který ve své publikaci shrnuje, že většina mezinárodních úmluv i národních řádů požadují od rozhodčího řízení splnění následujících kritérií, aby se jednalo o řízení v rámci mezinárodního obchodního styku³: **(i)** existence rozhodčí smlouvy; **(ii)** týkající se jasně vymezeného právního vztahu; **(iii)** vyplývajícího ze vztahu obchodního; **(iv)** který má mezinárodní nebo cizí povahu; **(v)** jedná se o řešení sporu či sporů; **(vi)** bez ohledu na to, zda se jedná o vztah smluvní či mimosmluvní; a **(vii)** který již vznikl nebo teprve vznikne.

Jak jsem již naznačil výše, ze zmíněných sedmi charakteristik podle *Borna* se v této kapitole zaměřím pouze na definici tří nejzákladnějších pojmů, a to na samotné rozhodčí řízení, na pojmem mezinárodnosti a pojmem obchodního styku. Ostatním bodům se budu průběžně zabývat později v jednotlivých kapitolách týkajících se náležitostí rozhodčího řízení samotného.

1.1 Pojem rozhodčí řízení

Jak již bylo zmíněno výše, pojem rozhodčího řízení je základním kamenem celé této práce. V rámci mezinárodních obchodních vztahů se jedná o velmi častý způsob, který strany volí k urovnání případně vzniklých sporů. Někteří autoři dokonce tvrdí, že se jedná prakticky o výhradní způsob řešení takovýchto sporů.⁴ Definice tohoto institutu ovšem není jednoduchá a velmi často se o ni autoři pokoušejí skrze vymezení základních pojmů, které jej charakterizují.

---

³ BORN, G. B., *International Commercial Arbitration*. 2. vyd. Hague: Kluwer Law International, 2014. s. 236. ISBN 978-90-411-5219-0.

⁴ DRAHOZAL, C., R. *Contracting Out of National Law: An Empirical Look at the New Law Merchant*. *Notre Dame Law Review*. South Bend: University of Notre Dame, 2005, roč. 8, č. 5, s. 523-552. Dostupné z: <<http://scholarship.law.nd.edu/ndlr/vol80/iss2/4/>> [cit. 03-05-2015]. ISSN 0745-3515.

Z teoretického hlediska lze tedy rozhodčí řízení vidět jako rozhodnutí sporu mezi dvěma a více stranami, a to soukromou osobou na základě dohody těchto stran. Např. *Rozehnalová* ve své učebnici napsala, že rozhodčí řízení je:

„[...] dobrovolné postoupení řešení sporu neutrální třetí straně, rozhodcům či rozhodčímu soudu (tj. soukromým osobám či nestátní instituci), která vydá po provedeném řízení závazné a vykonatelné stanovisko.“⁵

V této definici lze nalézt několik základních pojmů, které jsou hlavními znaky rozhodčího řízení. Jsou jimi zejména dobrovolnost, intervence nezávislé třetí strany, která je soukromé (nestátní) povahy, a následné vydání závazného a vykonatelného stanoviska.

Z těchto znaků lze rozpoznat dvě základní charakteristiky rozhodčího řízení, kterými jsou smluvní princip a jurisdikční princip (obě tyto teorie budou podrobněji rozebrány v následující kapitole). V celkové charakteristice můžeme sledovat snahu o odklon od rozhodování sporů v rámci rigidní soustavy státních soudů a o vložení větší míry kontroly a volnosti do rukou stran. Tato volnost a nezávislost na státu ovšem nemůže být bezbřehá. To je dáno převážně faktem, že bez toho, aniž by bylo konečné rozhodnutí vynutitelné, by takové rozhodnutí bylo ve svém výsledku bezcenné. Právě tuto roli následně plní stát prostřednictvím svého soudního aparátu, který tak napomáhá uplatnit rozhodčí nález a též ve většině případů tyto nálezy kontroluje. Plní tak funkci podpůrnou a kontrolní (opět bude více rozebráno později).

V odborné literatuře se ovšem můžeme setkat i s dalšími příklady základních prvků definujících rozhodčí řízení. Např. *Bělohlávek* za hlavní znaky považuje:

„[...] (i) vyloučení soudní pravomoci obecných soudů ve prospěch rozhodců, (ii) nezávislost a nestrannost rozhodců, a (iii) pravomoc rozhodců vydat konečné rozhodnutí ve věci.“⁶

Dalším příkladem může být vymezení rozhodčího řízení, které ve své publikaci uvedl profesor *Liebscher*. Ten rozhodčí řízení vymežil jako:

---

⁵ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vydání Wolters Kluwer, 2013. s. 57. ISBN 978-80-7478-004-2.

⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. str. 185. ISBN 978-80-7400-096-6.

„[...] (i) způsob urovnávání sporu; (ii) který není podle práva příslušného státu povinný; (iii) je založen smlouvou mezi stranami sporu; (iv) kdy alespoň jedna strana je obchodní společnost či fyzická osoba; a (v) výsledek řízení (nález) má ve výsledku stejný účinek jako konečné a závazné rozhodnutí soudu.“⁷

Za zmínku též stojí vymezení od *Redferna* a *Huntera*, kteří rozhodčí řízení ve „zkratce“ definovali jako:

„[...] efektivní možnost dosáhnout finálního a závazného rozhodnutí sporu nebo série sporů, aniž by byly odkázány na soud daného státu či příslušného práva.“⁸

V celku lze ovšem konstatovat, že všechny tyto prvky, byť mohou být identifikovány s jistou mírou odlišnosti nebo z jiných úhlů pohledu, se stále zaměřují na stejné charakteristické znaky, jak je uvedla profesorka Rozehnalová (viz výše). Jsou jimi tedy převážně dobrovolnost, nezávislost rozhodující třetí strany, která je nestátní a soukromé povahy, a konečnost, závaznost a vykonatelnost rozhodnutí (rozhodčího nálezu). Závěrem bych rád poznamenal, že chybějící jasná a určitá definice rozhodčího řízení je dílem nejenom složitosti jeho vymezení, ale při snahách o takovou definici je nutné čelit též nebezpečí případného omezení rozsahu užívání rozhodčího řízení v případě, že by tato definice arbitráže byla příliš úzká či neúplná.⁹ Proto se do jisté míry jeví vhodnější definici rozhodčího řízení nestanovit pevně, ale ponechat na praxi, jak široký výklad přijme.

1.2 Pojem mezinárodní

Termín mezinárodní odlišuje domácí či národní rozhodčí řízení od řízení, které svými aspekty přesahuje hranice jednoho státu¹⁰. Jedná se tedy o mezinárodní prvek v daném konkrétním vztahu, který učiní z případného sporu spor mezinárodního charakteru. Zda je v řízení přítomen mezinárodní prvek má značný vliv především z hlediska procesního, tedy na to, jaká procesní pravidla budou v řízení uplatňována a

⁷ LIEBSCHER, CH. *The Healthy Award, Challenge in International Commercial Arbitration*. 1. vyd. The Hague: Kluwer Law International, 2003. s. 4. ISBN 90-411-1717-2.

⁸ REDFERN, A., HUNTER, M. BLACKABY, N., PARTASIDES, C. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. 5. vyd. Londýn: Oxford University Press, 2009. s. 1. ISBN 978-019-9557-189.

⁹ BINDER, P. *International commercial arbitration in UNCITRAL model law jurisdictions: an international comparison of the UNCITRAL model law on international commercial arbitration*. 1. vyd. Londýn: Sweet & Maxwell, 2000. s. 24. ISBN 04-217-3940-1.

¹⁰ REDFERN, HUNTER 2009 op. cit., s. 8.

soud kterého státu bude plnit kontrolní a podpůrné funkce. Dále je též rozhodující z hlediska práva hmotného, tedy jakým právním řádem se bude vztah řídit.¹¹

Ohledně definice tohoto pojmu nepadá v odborné veřejnosti jednoznačná shoda. Nejspíše by se dalo rozlišovat mezi tím, kdy je mezinárodní prvek přítomen v samotném hlavním závazku mezi stranami a existuje tak ve smlouvě hlavní¹² a kdy má mezinárodní povahu pouze samotného rozhodčí řízení. Ve druhém případě pak může hrát roli jak místo konání řízení, tak povaha fází či procesů, jež se na řízení nabalují¹³. V anglické publikaci od *Redferna* a *Huntera* se setkáme se třemi přístupy k mezinárodní povaze rozhodčího řízení; první z nich závisí na povaze sporu, druhá na národnosti jednotlivých stran sporu a třetí odkazuje na Vzorový zákon¹⁴, přičemž je prolutím prvních dvou přístupů společně se zohledněním volby sudiště¹⁵. Z toho je patrné, že pro určení mezinárodní povahy je rozhodující státní příslušnost stran, povaha či umístění (lokace) závazku a jeho plnění a v neposlední řadě vůle stran zvolit rozhodčí soud/rozhodce či pouze místo sudiště mimo území své státní příslušnosti.

V prvním ze zmiňovaných přístupů je rozhodující mezinárodní povaha sporu. Avšak opět jen těžko lze dohledat jasný výklad termínu mezinárodní. Jisté vodítko lze nalézt ve vykládací brožure pro Rozhodčí pravidla ICC¹⁶, která říká, že mezinárodní povahu rozhodčího řízení nelze spatřovat nutně jen v rozdílné státní příslušnosti. I v případě stran pocházejících ze stejného státu hraje roli fakt, že smlouva byla uzavřena na území cizího státu, či že plnění ze smlouvy musí být vykonáno v zahraničí. Oproti tomu druhý přístup operuje pouze se státní příslušností stran sporu. Tento přístup vychází z Evropské úmluvy o mezinárodní arbitráži (1961)¹⁷ a mezinárodní povahu vyvozuje z faktu, že strany mají svá obvyklá místa pobytu či sídla na území různých států¹⁸. Vzorový zákon operuje s oběma přístupy a navíc zohledňuje výslovné ujednání

¹¹ KLEIN, B., DOLEČEK, M., RŮŽIČKA, K. *Rozhodčí řízení*. Praha: Wolters Kluwer, a.s. 2007, s. 6.

¹² ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 59.

¹³ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 59.

¹⁴ UNCITRAL. Model Law on International Commercial Arbitration 1985 (as amended 2006) [online]. čl. 3. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf> [cit. 26-05-2015].

¹⁵ REDFERN, HUNTER 2009 op. cit., s. 12.

¹⁶ ICC Arbitration : The International Solution to International Business Disputes. ICC Publication No. 301. 1977, č. 19. Tato brožura již není v tisku.

¹⁷ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 176/1964 Sb., o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. [21-03-2015].

¹⁸ Jak vyplývá z čl. I odst. 1(a) Evropské úmluvy o mezinárodní arbitráži, tato úmluva se vztahuje na: „rozhodčí (arbitrážní) smlouvy uzavřené za účelem urovnání sporů, které vzešly nebo vzejdou z provádění mezinárodního obchodu mezi fyzickými anebo právními osobami, které při uzavírání smlouvy měly

stran určující, že se předmět rozhodčího řízení v daném případě vztahuje k více státům. Následně, ve zprávě generálního sekretáře vztahující se k Vzorovému zákonu, je podáno vysvětlení, že účelem Vzorového zákona je poskytovat speciální režim těm rozhodčím řízením, které zahrnují více než jen čistě domácí zájmy¹⁹.

Zajímavé je též dělení mezinárodní povahy sporu na absolutní a relativní, jak je ve své publikaci použila *Rozehnalová*²⁰. Absolutní, či také objektivní povaha se vztahuje na situace, kdy je rozhodčí řízení považováno za mezinárodní z hlediska jakéhokoliv právního řádu. V těchto případech jsou účastníci řízení a samotný soukromoprávní či závazkový vztah (převážně předmět plnění) vázány na různé právní řády. Nastalá situace nevychází z vůle stran. V případě relativní nebo též subjektivní povahy jde o situace, ve kterých je rozhodčí řízení považováno za mezinárodní pouze z hlediska konkrétního právního řádu. Cizí prvek není automaticky přítomen a řízení se stane mezinárodním až na základě rozhodnutí samotných stran či rozhodců o tom, že sudiště bude lokalizováno v zahraničí, a to i přesto, že se daný vztah váže pouze k jednomu právnímu řádu.

S odlišným pojetím přišli ve své publikaci *Redfern a Hunter*. Zmiňují myšlenku, že každé rozhodčí řízení musí být považováno za národní ve smyslu místa sudiště, a to proto, že každé řízení musí být konáno na území některého státu²¹. Tato hypotéza je pravdivá do té míry, že případný rozhodčí nález bude považován za nález státu, na jehož území byl vydán. Avšak jak bude ukázáno později, tento přístup není v praxi aplikovatelný a byl vyvrácen²².

1.3 Pojem obchodní styk

Obecně by se mohlo zdát, že s definicí pojmu obchodní styk by neměly být žádné problémy. Ovšem jednoznačná definice se v odborné literatuře či v zákonných pramenech hledá obtížně. Vodítkem by mohla být formulace v poznámce pod čarou k čl. 1 odst. 1 Vzorového zákona, v němž stojí, že termín 'obchodní' by měl být vykládán

---

svůj obvyklý pobyt nebo své sídlo v různých smluvních státech“, z čehož plyne, že tato úmluva považuje za mezinárodní pouze situace, kdy subjekty sporu pocházejí z různých států.

¹⁹ Report of the Secretary-General. In: *14th Session of UNCITRAL, UN Doc A/CN.9/207, 19th-26th June 1981* [online]. para 32. Dostupné z: <<http://daccess-dds-ny.un.org>> [cit. 15-03-2015].

²⁰ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 60-68

²¹ REDFERN, HUNTER 2009 op. cit., s. 8.

²² Např. PAULSSON, J. Arbitration in three dimensions. *International & Comparative Law Quarterly*, 2011, 60(2), s. 291-323. ISSN 0020-5893.

tak široce, aby pokrýval záležitosti vyplývající ze všech vztahů obchodní povahy, ať již smluvní či nikoliv.²³ Následně je poskytnut příkladný (avšak nikoliv konečný) výčet vztahů, které by za obchodní měly být vždy považovány; jedná se zejména o jakoukoliv obchodní transakci na dodávku nebo výměnu zboží či služeb, distribuční smlouvy, obchodní zastoupení, factoring, leasing, smlouvy na stavební práce, investiční či bankovní smlouvy, pojištění, smlouvy vytvářející obchodní korporace (u nás zakladatelská či společenská smlouva) či jiné formy smluv zakládající průmyslovou či obchodní spolupráci, a smlouvy a přepravě zboží či osob (což zahrnuje vzdušnou, vodní, železniční a silniční dopravu).

Proč je vlastně důležité určit, kdy se jedná o obchodní styk? Na první pohled jde pouze o teoretickou diskusi sloužící k odlišení od ostatních forem rozhodčích řízení. Avšak ve skutečnosti se může jednat o velmi důležitý znak, a to zejména z pohledu následného uznání a výkonu rozhodčího nálezu (podrobněji bude probráno později). Na tomto místě je nutné pouze zmínit, že při uznání a výkonu rozhodčího nálezu podle Newyorské úmluvy (1958) může nastat situace, kdy si signatářské státy ponechaly výjimku umožňující jim odmítnout uznat a vykonat rozhodčí nález v případě, kdy se jedná o nález týkající se vztahu smluvního či mimosmluvního, který není podle vnitrostátního řádu daného státu pokládán za spor obchodní²⁴.

Jak je zdůrazněno později, právě možnost uznání a vykonatelnosti rozhodčích nálezů, kterých se docílilo díky Newyorské úmluvě, je jedním z hlavních důvodů, proč se strany v mezinárodním obchodu velmi často uchylují k rozhodčímu řízení. Ovšem v případě snahy prosadit vykonání nálezu ve státě, který uplatnil danou výjimku, může dojít k tomu, že jsou strany této výhody zbaveny. Samotné ustanovení čl. 1 říká, že závisí na interpretaci každého jednotlivého vnitrostátního řádu (ve většině případů na soudu či jiném orgánu, který o uznání a vykonatelnosti rozhoduje), zda se v daný konkrétní případ jedná o obchodní spor, jinak řečeno o spor z obchodního styku.

Vymezení obchodních vztahů je z hlediska rozhodčího řízení důležité též k odlišení od jiných vztahů mezi subjekty, jako jsou např. vztahy pracovní, spotřebitelské

---

²³ UNCITRAL. Model Law on International Commercial Arbitration 1985 (as amended 2006) [online]. čl. 1 odst. 1. Dostupné z: <<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/0786998-Ebook.pdf>> [cit. 26-05-2015].

²⁴ United Nations. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (the „New York“ Convention) [online]. 1958. čl. I odst. 3. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/NY-conv/XXII_1_e.pdf> [cit. 26-05-2015].

či vztahy, ve kterých na jedné straně figuruje stát (nemusí to nutně znamenat, že nejde o vztah obchodní, pokud jsou si strany i nadále rovny a není zde vztah nadřízenosti a podřízenosti, kdy stát zde nevystupuje v tzv. mocenském postavení). Nutnost odlišení od těchto právních vztahů je důležité zejména ze dvou důvodů, jimiž jsou arbitrabilita a aplikace procesních pravidel na samotné řízení. Z hlediska arbitrability slouží vymezení k určení, zda vůbec lze v konkrétním státě podřídit rozhodování sporu vzniklého z daného vztahu rozhodcům (více k této otázce viz kapitola 3.3.3). Co se týče otázky procesních pravidel, velmi často je rozhodčí řízení např. z pracovněprávních či spotřebitelských sporů regulováno přísněji. Pokud se tedy stranám podaří prokázat, že se jedná čistě o vztah obchodní, zbaví se tím omezení, která by jim v opačném případě hrozila. Samozřejmě pokud je jedna ze stran v postavení slabšího a bude to pro ni výhodnější, bude se naopak snažit prokázat, že se v jejím případě o čistě obchodní vztah nejedná, ale že jde naopak o takový vztah, který je podroben přísnějším pravidlům, které je tím pádem nutné aplikovat.

Vzorový zákon poskytuje pouze vodítko, jak by měl být obchodní styk pojímán. Jeho závaznost je diskutabilní vzhledem k tomu, že se jedná o tzv. *soft law* a záleží pouze na státech, zda jej inkorporují do svého právního řádu. Jejich aplikace může být též zajištěna výslovným ujednáním stran ve smlouvě. Lze se setkat se státy, které do své právní úpravy rozhodčího řízení výklad pojmu „obchodní“ poskytnuté Vzorovým zákonem převzaly, jiné naopak mají vlastní vymezení, které může být více či méně odlišné a otevřené. U států, které nepřijaly Vzorový zákon, se však s definicí tohoto pojmu v kontextu rozhodčího řízení setkáváme pouze zřídka.²⁵ Zůstává tedy problémem, že ani zde není dána jasná a závazná definice, ale pouze vodítko, jak obchodní styk pojímat.

Naopak za zdařilé lze považovat široké pojetí a neuzavřený výčet vztahů, které lze pod pojem „obchodní“ dle Vzorového zákona podřadit. Otevírá se tak značný prostor pro šíření aplikace rozhodčího řízení na stále větší rozsah vztahů a tím i k využívání rozhodčího řízení celkem. V převážné většině případů však bude konečný verdikt stále záviset na soudech státu, ve kterém bude rozhodčí řízení probíhat nebo ve kterém má být následně uznán a vykonán rozhodčí nález. Z tohoto důvodu je tedy nutné očekávat, že se chápání termínu „obchodní“ bude na mezinárodní úrovni do určité míry

---

²⁵ LEW, J. D. M., MISTELIS, L. A., KRÖLL, S. M. *Comparative international commercial arbitration*. The Hague: Kluwer Law International, 2003. s. 54. ISBN 90-411-1568-4.

lišit. Chceme-li tedy s jistotou určit, zda se v konkrétním případě jedná o obchodní vztah a lze-li spory z něho vzniklé podřídít pravidlům mezinárodní obchodní arbitráže, musíme se vždy zaměřit na právní úpravu konkrétního státu, která je z hlediska aplikovatelného práva rozhodná.

2. Prameny rozhodčího řízení

Aby bylo možné se dále věnovat podrobnostem, jež se týkají mezinárodního rozhodčího řízení a jeho jednotlivých náležitostí, je nutné nejdříve vymezit prameny, ze kterých lze tyto poznatky čerpat. Obecně vždy dělíme prameny na materiální a formální. Materiální prameny zahrnují zejména společenské podmínky vedoucí ke vzniku určitého jevu, jeho současné podobě a úpravě.²⁶ Materiálním pramenům bude v této práci věnována pozornost pouze okrajově v následující podkapitole. Naopak formální prameny slouží jako prostředek přímého poznání pozitivního práva, tedy konkrétních právních pravidel. Vyskytují se v nejrůznějších podobách, ať již závazných a zákonem vymahatelných (jako je zákon či mezinárodní smlouva), tak i nezávazných, plnících spíše sjednocující funkci (tzv. *soft law*).

Jevem, který je spojen s oběma druhy pramenů, jsou pokusy o mezinárodní harmonizaci, a to na celosvětové i regionální úrovni. Důvodem je snaha o dosažení vyšší míry předvídatelnosti a právní jistoty v rámci mezinárodního rozhodčího řízení. Sjednocením pravidel by se též dalo zabránit dnes častému jevu, kdy si strany, díky možnosti volby libovolného místa sudiště, volí za místo konání řízení státy s příznivější právní úpravou. Na druhou stranu lze v tomto jevu spatřovat maximální využití volnosti, kterou strany disponují.

2.1 Materiální prameny a historický náhled

Důvod zapojování třetích nezávislých stran do rozhodování sporů mezi dvěma a více subjekty je jasný. Lidé ze všech kultur a všech civilizací již od nepaměti potřebují nástroje k urovnání vzniklých sporů.²⁷ Za materiální prameny se označují okolnosti, které jsou podnětem ke vzniku daného právního institutu. Jedná se tedy o jakýsi stav

---

²⁶ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 103.

²⁷ HUNTER, M. *International Commercial Dispute Resolution: The Challenge of the Twenty-first Century. Arbitration International*. Londýn: Oxford University Press (LCIA), 2000, roč. 16, č. 4, s. 379-392. ISSN 0957-0411.

společnosti či lépe řečeno společenský vývoj, který zapříčinil, že se rozhodčí řízení jako samostatný právní institut vyvinulo a že získalo podobu, v jaké jej v současné době známe. Formální prameny na druhou stranu primárně reflektují tento stav společnosti a na jeho základě vytváří závazná (či doporučující) pravidla, která následně upravují konečnou podobu rozhodčího řízení v daném místě a čase.

2.1.1 Důvody pro vytvoření rozhodčího řízení

Arbitráž se vždy vyvíjela jako jakýsi protiklad, nebo lépe řečeno alternativa k řízení soudnímu. Jde o odvěkou snahu zainteresovaných stran vymanit se z nutnosti podřídit svůj spor soudu, který je článkem nadřazené moci státní. Primárně šlo vždy o to vytvořit alternativní řešení sporů, ve kterém budou mít strany celé řízení více ve vlastních rukou, budou mít větší podíl na rozhodování o tom, kdo bude jejich spor rozhodovat, kde se bude řízení konat a za jakých podmínek bude vykonáno. Odkaziva bylo rozhodčí řízení též pojímáno jako mírnější a hlavně smírnější cesta řešení sporů, o čemž svědčí i to, že se rozhodčí řízení často nazývalo řízením smírním či prostředkem spravedlivým²⁸. I to svědčí o pojetí rozhodčího řízení dřívější společností jako smírné alternativě řešení sporů. Rozhodčí řízení tedy bylo vytvořeno jako jakýsi kontrast k řízení soudnímu, jako jeho protiklad, ovšem se stejným cílem - rozhodnout spor.

Dalšími důvody byla snaha o zrychlení celého procesu a snížení nákladů s ním spojených. Některé z těchto důvodů jsou pro volbu rozhodčího řízení namísto řízení soudního poplatné dodnes, jiné ovšem, jak uvedu později, již ustupují do pozadí. Naopak nové důvody, jako je například odbornost rozhodců, uplatnění určitého právního řádu či vykonatelnost napříč státy, které dřívější společnost s rozhodčím řízením nespojovala, jsou dnes důležitým aspektem. Vzhledem k dlouhému vývoji, kterým již arbitráž prošla, je s ním samozřejmě spojen i vývoj a změna samotných hodnot, které rozhodčí řízení provázejí.

I dnes je arbitráž pojímána jako smírnější alternativa rozhodování vůči řízení soudnímu, přestože toto pojetí již částečně ustupuje do pozadí. Děje se tak především proto, že dochází stále k větší institucionalizaci arbitráže. Řízení samotné je tak stále více upravováno národními právními předpisy či předpisy vydávanými jednotlivými rozhodčími institucemi či mezinárodními organizacemi. Též závaznost a vykonatelnost

---

²⁸ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: EUROLEX Bohemia, 2002. s. 16.

konečného rozhodčího nálezu jako exekučního titulu se stále více přibližuje vlastnostem rozsudku soudu s tou výhodou, že rozhodčí nález je mnohem snáze uplatnitelný napříč státy. I přes toto postupné přibližování jsou rozdíly mezi rozhodčím a soudním řízením pořád markantní a natolik podstatné, že se arbitráž stále jeví jako vhodná alternativa. Původní vlastnost rozhodčího řízení, tedy smírnost řešení sporu, dnes ovšem dle mého názoru ustoupila do pozadí a vyklidila pole jiným vlastnostem, které jsou rozhodující pro vůli stran podřídit svůj spor arbitráži. V oblasti smírnosti naopak postupně vznikají nové instituty, které nastupují na původní pozici arbitráže. Jedná se o ADR a jednotlivé formy smírného řešení sporů jako je mediace, konciliace, technické expertízy apod.

Jak uvádí ve své publikaci *Rozehnalová*, rozhodčí řízení se dnes jeví jako vhodná alternativa převážně k řešení sporů v oblasti obchodní (zejména pak v oblasti mezinárodního obchodu), sportovní, či v některých oblastech IT práva²⁹.

2.1.2 Historický vývoj rozhodčího řízení

Do materiálních pramenů lze řadit i historický vývoj rozhodčího řízení, na kterém lze sledovat, jak se daný institut postupem času utvářel, měnil a jak se také měnil postoj společnosti k němu. V této práci se historií, vzhledem k limitovanému rozsahu, nebudu příliš dlouze zabývat. Proto nastíním jen nejzákladnější informace a pro větší podrobnost odkážu na některé autory a jejich publikace.

Rozhodování sporů třetí nezávislou osobou bylo v rámci společnosti potřeba odjakživa.³⁰ Již v tzv. rodové společnosti, která stála na jednotlivých rodinách či celých rodech jako základních kamenech, se setkáváme s tím, že nejvýše postavení těchto útvarů (primárně jimi byli kněží či jiné autority spojené s uctíváním božstev či přírodních sil) rozhodovali spory vzniklé mezi osobami jim podřízenými.³¹ Až s rozvojem ucelenějších vyšších státních útvarů organizovaných na teritoriálním základu lze sledovat postupný vývoj moci soudní. Teprve s vývojem soudů také dochází k postupnému hledání alternativ, a tím i k rozvoji rozhodčího řízení, a to až do podoby, jak tyto instituty známe dnes.

---

²⁹ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 12.

³⁰ HUNTER, M. *International Commercial Dispute Resolution: The Challenge of the Twenty-first Century. Arbitration International*. Londýn: Oxford University Press (LCIA), 2000, roč. 16, č. 4, s. 379-392. ISSN 0957-0411.

³¹ SCHELLE, SCHELLEOVÁ 2002 op. cit., s. 12.

Zaměřím-li se na základy mezinárodního pojetí rozhodčího řízení, v jehož rámci dochází k postupnému sblížení pravidel upravujících tento institut napříč jednotlivými zeměmi, lze je nalézt v období po První světové válce. Za zásadní milníky rozvoje mezinárodního rozhodčího řízení jsou v meziválečném období považovány dvě události; zaprvé je to založení Mezinárodní obchodní komory (*International Chamber of Commerce - ICC*) v roce 1919, u které je přidružen Rozhodčí soud založený v roce 1923, a za druhé přijetí Ženevských protokolů.³² Zatímco první Ženevský protokol o doložkách o rozsudím z roku 1923 (*Geneva Protocol on Arbitration Clauses*) se zabýval problematikou toho, že v mnoha zemích nebylo do té doby možné podřídit rozhodčímu řízení budoucí spory, druhá Ženevská úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků z roku 1927 se naopak zabývala uznáváním rozhodčích nálezů. Další velký milník následně přišel po Druhé světové válce v roce 1958, kdy byla přijata Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, která dodnes umožňuje uznávání rozhodčích nálezů napříč státy. V posledních dekádách je pak typickým jevem rapidní nárůst institucí, které poskytují rozhodčí služby stále širší veřejnosti.³³ Blíže o některých z těchto institucí bude pojednáno později.

Jen krátce bych se zmínil o novodobém vývoji rozhodčího řízení u nás. Stejně jako ve většině ostatních evropských zemích došlo k většímu a organizovanějšímu rozmachu rozhodčího řízení až ve druhé polovině 19. století. Stalo se tak v souvislosti s rozvojem průmyslu a rozšířením mezinárodního obchodu mezi obyvateli jednotlivých států (hlavně pak také rozvojem obchodu mezi obyvateli jednotlivých zemí tehdejšího Rakouska-Uherska). Institut byl poprvé uzákoněn císařským civilním řádem soudním z roku 1885, který byl následně převzat i Československou republikou a platil na našem území až do roku 1950³⁴. Následně v období komunismu došlo k omezení možnosti uzavírat rozhodčí smlouvy a i přesto, že rozhodčí řízení jako takové bylo zachováno, byla možnost účasti na něm omezena³⁵ pouze na případy, kdy jednou ze stran byla

---

³² LORD MUSTILL, M., J. Arbitration: History and Background. *Journal of International Arbitration*, The Hague: Wolters Kluwer, 1989, roč. 6, č. 2, s. 43-56. ISSN 0255-8106.

³³ LORD MUSTILL, M., J. Arbitration: History and Background. *Journal of International Arbitration*, The Hague: Wolters Kluwer, 1989, roč. 6, č. 2, s. 43-56. ISSN 0255-8106.

³⁴ RŮŽIČKA, K., *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře a ČR a Agrární komoře ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 19. ISBN 80-86898-43-1.

³⁵ Došlo k tomu v rámci úpravy, kterou přinesl zákon č. 142/1950 Sb., o řízeních v občanských právních věcech (občanský soudní řád), s účinností od 1.1.1951.

československá právnická osoba³⁶. V roce 1964 následně došlo k dalšímu omezení. Napříště bylo možné uzavřít rozhodčí smlouvu pouze ve sporech o majetkové nároky z mezinárodního obchodu³⁷. Tento stav trval přes určité snahy o prolomení na počátku 90. let až do přijetí zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů³⁸. Touto změnou došlo k opětovnému uvolnění a zpřístupnění rozhodčího řízení pro širokou veřejnost. Došlo tak k odklonu od dosavadní socialistické doktríny, že stát má monopol na rozhodování všech sporů mezi všemi subjekty jemu podřízenými. Byly tak naplněny potřeby, které s sebou přinesl opětovný příklon k tržnímu hospodářství, a potřeby nově se rozvíjející demokratické společnosti.

Pro více informací o historickém vývoji bych rád odkázal na jednotlivé publikace, zejména na publikaci *Schelleových*³⁹ a ze zahraničních autorů na článek od *Lorda Mustilla*⁴⁰, které se světovou i českou historií rozhodčího řízení zabývají podrobněji.

2.2 Formální prameny

Formálními prameny jsou dokumenty, akty či smlouvy mezi státy, které slouží jako zdroj konkrétní právní úpravy, jež je následně aplikována v praxi. U některých autorů se lze setkat s názorem, že v rámci mezinárodního rozhodčího řízení existuje tzv. „transnacionalismus“⁴¹. Jedná se o teorii existence nadnárodního souboru procesních norem, jimiž se prostředí mezinárodní arbitráže řídí. Vytváří se tak systém práva nezávislého na jednotlivých národních systémech, které jsou ze své podstaty neaplikovatelné⁴² nebo jsou aplikovatelné v případech, kdy na ně nadnárodní normy nebo samotné strany odkážou. Tento přístup by byl aplikovatelný jedině tehdy, pokud by na světě existovalo pouze jedno jednotné právo pro rozhodčí řízení a uznávání a

---

³⁶ Důvodová zpráva k Zákonu č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 26-03-2015].

³⁷ Zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. § 2. [cit. 26-03-2015].

³⁸ Důvodová zpráva k Zákonu č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 26-05-2015].

³⁹ SCHELLE, SCHELLEOVÁ 2002 op. cit., s. 12-46.

⁴⁰ LORD MUSTILL, M., J. Arbitration: History and Background. *Journal of International Arbitration*, The Hague: Wolters Kluwer, 1989, roč. 6, č. 2, s. 43-56. ISSN 0255-8106.

⁴¹ LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 64-69.

⁴² LORD MUSTILL, M., J. Arbitration: History and Background. *Journal of International Arbitration*, The Hague: Wolters Kluwer, 1989, roč. 6, č. 2, s. 43-56. ISSN 0255-8106.

výkon rozhodčích nálezů a takové právo by bylo všemi státy uznáváno. K takovému sjednocení ovšem zatím nedošlo a není ani příliš pravděpodobné, že by jej bylo někdy v blízké budoucnosti dosaženo⁴³. Navíc je nutné poznamenat, že toto nadnárodní pojetí úpravy rozhodčího řízení je možné aplikovat pouze na pravidla upravující průběh řízení, nikoliv však na následné uznání a výkon rozhodčího nálezu, které jsou stále v rukou jednotlivých národních soudů, jež jsou povinny aplikovat právní řád svého státu.⁴⁴

I přesto však mezinárodní prameny práva hrají velmi významnou roli. Státy uzavírající bilaterální či multilaterální smlouvy jsou následně vázány jejich obsahem a dochází tak k vytváření jednotného právního prostředí na širším území. Dále snahy o harmonizaci se často projevují v právních řádech, ať již přímým začleněním či alespoň inspirací mezinárodními dokumenty při tvorbě vlastní legislativy. Též vznik arbitrážních center, jejichž povaha může být brána také jako nadnárodní a na něž se strany mohou dle vlastní vůle obrátit, má za následek širokou aplikaci jejich jednacích řádů, které byly těmito institucemi vytvořeny a standardizovány. Následná aplikace těchto jednacích řádů na spory mezi stranami z různých zemí světa opět přispívá k jisté míře sjednocování praxe v oblasti rozhodčího řízení. Ve všech těchto případech lze mluvit o jakési formě mezinárodních pramenů.

2.2.1 Mezinárodní prameny

V jistém slova smyslu by se dalo říci, že mezinárodní úmluvy či jiné druhy mezinárodních pramenů mají největší vliv na formování prostředí mezinárodního rozhodčího řízení. Právě tato oblast je prostorem umožňujícím unifikaci a přibližování práva jednotlivých států. Hlavními oblastmi tohoto sjednocování je dosažení uznávání rozhodčích smluv či doložek na území cizích států, sjednocování pravidel a dosažení určitého standardu v rámci samotného řízení a v neposlední řadě odstraňování bariér bránících uznávání a výkonu rozhodnutí na území jiných států.⁴⁵ Prameny jsou především úmluvy mezi státy a dále tzv. *soft law*, které sice není závazné a vymahatelné, ale má značný vliv na formování právního prostředí rozhodčího řízení.

---

⁴³ Ačkoliv Newyorská úmluva 1958 má podle údajů z roku 2013 149 signatářských států a dá se zde mluvit o jakémsi globálním sjednocení v oblasti uznání a výkonu rozhodčích nálezů, jedná se pouze o sjednocení jednoho z aspektů rozhodčího řízení.

⁴⁴ LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 67.

⁴⁵ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 104.

Mezinárodní úmluvy mají vyšší míru závaznosti díky konsensu států, mezi kterými jsou tyto úmluvy uzavřeny nebo které k nim následně přistoupily. Můžeme je dělit na bilaterální a multilaterální (tedy na ty, které jsou uzavřeny pouze mezi dvěma státy nebo více státy). V obou případech je však důležitý fakt, že úmluva je závazná pouze pro ty státy, které k dané úmluvě přistoupily. Tudíž se nabízí otázka, zda se řízení koná na území státu, jež je úmluvou vázán. V závislosti na významnosti jednotlivých dokumentů bych rád v následujících několika odstavcích některé z nich více přiblížil.

Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (dále jen „**Newyorská úmluva**“) může být právem považována za nejdůležitější mezinárodní pramen rozhodčího řízení a zároveň za jeden z nejúspěšnějších dokumentů v rámci mezinárodního obchodu jako takového. Přijata byla v roce 1958⁴⁶. Česká, respektive Československá republika přistoupila k této úmluvě v roce následujícím, tedy v roce 1959⁴⁷. V současné době má tato úmluva 149 signatářských států, mezi nimiž jsou všechny nejsilnější ekonomiky světa jako je USA, Čína, Velká Británie či Německo, ale i státy jako je Venezuela, Argentina, Mexiko, Saudská Arábie, Egypt či Kuvajt⁴⁸. Newyorská úmluva se nezabývá pouze uznáváním a výkonem rozhodčích nálezů, ale upravuje i některé náležitosti rozhodčích smluv jako je případná písemnost této smlouvy a povinnost soudů smluvních států odkázat strany na rozhodčí řízení v případech existence platné, účinné a použitelné rozhodčí smlouvy, kdy jedna ze stran sporu o to požádala.⁴⁹ V otázce arbitrability pouze odkazuje na úpravu jednotlivých národních právních řádů.⁵⁰

---

⁴⁶ Této úmluvě předcházely Ženevský protokol o doložkách a rozsudím z roku 1923 a Ženevská úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků z roku 1927. Oba tyto dokumenty byly pro Československou republiku závazné a byly vydány pod čísly 191/1931Sb. a 192/1931 Sb. Čl. VII odst. 2 Newyorské úmluvy pak účinnost těchto dokumentů pro signatářské státy výslovně zrušil, avšak pouze v rozsahu, v němž se tato úmluva pro ně stane závaznou.

⁴⁷ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. § 2. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR. [cit. 26-5-2015].

⁴⁸ Kompletní seznam signatářských států [online] dostupný z: <<http://www.newyorkconvention.org>> [cit. 26-05-2015].

⁴⁹ United Nations. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (the „New York“ Convention) [online]. 1958. čl. II odst. 2 a 3. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention.htmlhtml> [cit. 26-05-2015].

⁵⁰ United Nations. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (the „New York“ Convention) [online]. 1958. čl. II odst. 1. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention.htmlhtml> [cit. 26-05-2015].

Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži⁵¹ z roku 1961 (dále jen „**Evropská úmluva**“) je dalším významným dokumentem z evropského hlediska. Jedná se o regionální úpravu, která ovšem nedoznala značného rozšíření. V současné době má pouze 31 signatářských států⁵² a i to je důvod, proč nehraje na poli rozhodčího řízení výraznější roli. I přesto ji profesor *Born* ve své publikaci zařadil mezi nejvýznamnější regionální úmluvy v oblasti rozhodčího řízení v mezinárodním obchodu vůbec⁵³, a to hlavně z hlediska interpretace jednotlivých významných pojmů.

Dalšími významnými úmluvami jsou například na regionální úrovni **Meziamerická úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži** a v oblasti investic, které nejsou předmětem této práce, **Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států**. Do této oblasti pramenů práva pak lze také řadit dvoustranné mezinárodní smlouvy a úmluvy, jako jsou například úmluvy o uznávání a výkonu rozhodčích nálezů (prakticky všechny dnes byly nahrazeny Newyorskou úmluvou), dále pak dvoustranné smlouvy o právní pomoci či smlouvy o podpoře investování a ochraně investic v souvislosti se spory řešenými v rámci výše zmíněné Washingtonské úmluvy.

Do oblasti tzv. *soft law* řadíme hlavně **Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži**⁵⁴ (dále jen „**Vzorový zákon**“), který byl vytvořen pod záštitou UNCITRAL v roce 1985. V současné době je k dispozici revidovaná verze z roku 2006. Vzorový zákon upravuje rozhodčí řízení od jeho zahájení až do vydání konečného rozhodnutí. Úprava rozhodčího řízení obsažená ve Vzorovém zákoně by měla být do značné míry zbavena politických vlivů, které by mohly ovlivnit její tvorbu, jelikož byla přijata na půdě nadnárodní organizace UNCITRAL fungující při Organizaci spojených národů (OSN). I díky následné revizi po roce 2000, která vedla k adaptaci tohoto dokumentu na stále rychleji se vyvíjející prostředí světového obchodu, je pak obsah pravidel považován za velmi zdařilý. O tom svědčí i fakt, že jeho znění ovlivnilo již nejméně 40 států světa při tvorbě jejich vlastní legislativy v oblasti rozhodčího řízení⁵⁵.

---

⁵¹ United Nations. European Convention on International Commercial Arbitration. 1961 [online]. Dostupné z: <<https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&msgid=XXII2&chapter=22&lang=en>> [cit. 26-05-2015].

⁵² Kompletní seznam signatářských států [online] dostupný z: <<https://treaties.un.org>> [cit. 24-05-2015].

⁵³ BORN 2014 op. cit., s. 116.

⁵⁴ UNCITRAL. Model Law on International Commercial Arbitration 1985 (as amended 2006) [online]. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf> [cit. 26-05-2015].

⁵⁵ REDFERN, HUNTER 2009 op. cit., s. 74.

2.2.2 Vnitrostátní prameny

Vnitrostátními jsou prameny práva jednotlivých států, které se v případě aplikace právního řádu dané země uplatní na rozhodčí řízení nebo na některý jeho aspekt. Pro účely této diplomové práce se budu zabývat pouze českými prameny práva. Ty lze dělit do několika kategorií podle jejich právní síly. Nejvýše v této hierarchii je tzv. ústavní pořádek, který je tvořen souborem právních předpisů. Nejdůležitějšími pro účely rozhodčího řízení jsou **Ústava České republiky** (dále jen „**Ústava**“)⁵⁶ a **Listina základních práv a svobod** (dále jen „**Listina**“)⁵⁷. Ústavním základem pro rozhodčí řízení je článek 36 odst. 1 Listiny, který říká, že každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu⁵⁸. Právě rozhodce či rozhodčí soud lze podřadit pod onen „jiný orgán“, který Listina ve svém ustanovení zmiňuje⁵⁹.

Na ústavní zakotvení následně navazuje zákonná úprava. Nejdůležitějším zákonem je **Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů** (dále jen „**Zákon o rozhodčím řízení**“)⁶⁰, jež upravuje rozhodčí řízení od jeho zahájení až po vydání rozhodčího nálezu. Obsahuje ustanovení o rozhodčí smlouvě, arbitrabilitě sporů, o rozhodcích a jejich jmenování, o průběhu rozhodčího řízení a mimo jiné je v něm zakotvena pravomoc zakládat stále rozhodčí soudy⁶¹ a pravomoc vydávat statuty a řády, které jsou též pramenem práva rozhodčího řízení a budou zmíněny níže. Při přípravě tohoto zákona byl vzat za vzor starý rozhodčí zákon⁶² platný do 31. prosince 1994, dále pak některé zahraniční právní úpravy a v neposlední řadě Vzorový zákon, přestože došlo, jak zmiňuje důvodová zpráva k Zákonu o rozhodčím řízení, pouze k recipování některých ustanovení tohoto zákona a pouze v rozsahu, který je únosný pro právní a

---

⁵⁶ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-03-2015].

⁵⁷ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-03-2015].

⁵⁸ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. čl. 36 odst. 1.

⁵⁹ LISSE, L., *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde, a.s. 2012, s. 18. ISBN 978-80-7201-874-1.

⁶⁰ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-03-2015].

⁶¹ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení. § 13 odst. 1.

⁶² Zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku.

ekonomické poměry v České republice.⁶³ Tím se řadíme k vyspělým státům z hlediska rozhodčího řízení, neboť naše je Vzorovým zákonem do značné míry ovlivněna.

Neméně podstatným je **Zákon o mezinárodním právu soukromém** (dále jen „**Zákon o mezinárodním právu soukromém**“)⁶⁴, který byl přijat společně s velkou rekodifikací českého soukromého práva, jež proběhla v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku⁶⁵ a zákona o obchodních korporacích⁶⁶. Zákon o mezinárodním právu soukromém převzal od Zákona o rozhodčím řízení úpravu v otázkách rozhodčího řízení ve vztahu k cizině⁶⁷. V případech (a těch bude většina), na které se vztahuje Newyorská úmluva, se na základě Ústavy⁶⁸ uplatní přednost mezinárodní smlouvy před zákonem, čímž je pravidlům obsaženým v této úmluvě dána aplikační přednost před ustanoveními Zákona o mezinárodním právu soukromém v oblasti uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. V opačném případě, neuplatní-li se tato ani jiná mezinárodní dohoda, nastupuje tento zákon, který je vystavěn na principu vzájemnosti⁶⁹. Kromě jiného pak tento zákon upravuje i uznávání a výkon cizích soudních rozhodnutí⁷⁰.

Další zákony, které zasahují do úpravy rozhodčího řízení, jsou **Občanský soudní řád** (dále jen „**Občanský soudní řád**“)⁷¹, který upravuje vztah mezi rozhodčím řízením a řádnými soudy (jak bude více rozebráno později) a **Občanský zákoník** (dále jen „**Občanský zákoník**“)⁷², který je základním předpisem v oblasti soukromého práva hmotného a mimo jiné upravuje náležitosti smluv s tím, že i rozhodčí smlouva musí tyto náležitosti splňovat především co do určitosti, vážnosti a svobody projevu vůle stran.

---

⁶³ Důvodová zpráva k Zákonu č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-03-2015].

⁶⁴ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-03-2015].

⁶⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-03-2015].

⁶⁶ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-03-2015].

⁶⁷ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém dnes v hlavě sedmé obsahuje ustanovení o rozhodčí smlouvě, způsobilosti cizince být rozhodcem, určení rozhodného práva pro spor a uznání a výkonu rozhodčích nálezů.

⁶⁸ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. čl. 10.

⁶⁹ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. § 120.

⁷⁰ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. §§ 14-19.

⁷¹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR [cit. 18-03-2015].

⁷² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

2.2.3 Řády rozhodčích soudů a ad hoc pravidla

Stálé rozhodčí soudy vydávají v rámci své působnosti vlastní rozhodčí pravidla, která upravují průběh řízení před nimi. Pokud tedy strany chtějí podřídit svůj spor k vyřešení některé ze stálých rozhodčích institucí, předpokládá se, že se zároveň podřizují i jejím procesním pravidlům. Na jednu stranu je tím omezena možnost stran utvářet či volit pravidla samotného řízení, na druhou stranu je velmi nepravděpodobné, že by o to strany vůbec měly zájem. Vytvoření takovýchto pravidel je poměrně komplikovanou záležitostí. Čím přesnější je úprava, tím větší je jistota, že řízení proběhne bez větších procesních komplikací. Jednotlivé instituce při jejich vytváření mají také výhodu dlouholetých zkušeností, které do těchto pravidel postupně promítají.

Přestože se jedná o nestátní pramen práva, jejich zřizování musí být stále odvozeno od zákona některého státu či z mezinárodní smlouvy⁷³. Například v České republice je zákonný základ pro vydávání jednacích řádů stanoven v § 13 odst. 2 Zákona o rozhodčím řízení, který stanoví, že stálé rozhodčí soudy mohou vydávat své statuty a řády, které musí být uveřejněny v Obchodním věstníku⁷⁴. Toto ustanovení tedy nestanoví pouze povinné zveřejnění v Obchodním věstníku, ale jak bylo potvrzeno i judikaturou Nejvyššího soudu ČR, svěruje tuto pravomoc pouze do rukou stálých rozhodčích soudů zřízených na základě zákona⁷⁵. Přestože samotný obsah těchto řádů není zákonem stanoven, domnívám se, že nemůže být v rozporu s kogentními pravidly států, na jehož území se stálý rozhodčí soud nachází a který „toleruje“ jeho existenci. Též by mohlo dojít k situaci, kdy ustanovení jednacího řádu vytvářejí takové podmínky rozhodčího řízení, že samotný průběh řízení bude v rozporu s veřejným pořádkem některého státu. V takovém případě může následovat odepření uznání a výkonu konečného rozhodčího nálezu na území takového státu, byť by ten byl signatářem Newyorské úmluvy⁷⁶. Strana, které tento nálezní svědčí a přisuzuje jí určité nároky, tak riskuje, že nebude schopna tyto nároky uplatnit v zemi povinného, pokud řízení proběhlo způsobem, který by byl v rozporu s veřejným pořádkem tohoto státu. Z toho vyplývá, že i stálé rozhodčí soudy či jiné mezinárodní instituce se musejí pohybovat v

⁷³ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 113.

⁷⁴ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení. § 13 odst. 2.

⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. února 2011, sp. zn. 23 Cdo 4112/2009.

⁷⁶ United Nations. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (the „New York“ Convention) [online]. 1958. čl. V odst. 2(a). Dostupné z: <http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention.htmlhtml> [cit. 26-05-2015].

určitých mantinelech při tvorbě svých jednacích řádů, aby zaručily aplikovatelnost a vykonatelnost konečného rozhodnutí.

Za zmínku též stojí *ad hoc* rozhodčí pravidla. Jako exemplární příklad bych uvedl Rozhodčí pravidla UNCITRAL, která se použijí pro rozhodčí řízení, pokud jejich aplikaci strany výslovně začlení do rozhodčí smlouvy. Navíc mají též možnost se od znění těchto pravidel smluvně odchýlit.⁷⁷ Dále pak lze do této části zařadit též další právně nezávazné dokumenty UNCITRAL, jako jsou Smírčí pravidla UNCITRAL či Doporučení pro rozhodčí instituce a ostatní orgány zúčastněné v arbitrážních řízeních podle rozhodčích pravidel UNCITRAL, nebo dokumenty vydávané Mezinárodní advokátní komorou (IBA)⁷⁸, tedy Pravidla pro uplatňování důkazů v mezinárodní arbitráži či Pokyny ohledně střetu zájmů v mezinárodní arbitráži.

2.2.4 Smlouva jako pramen práva

Závěrem této kapitoly bych rád nastínil pojetí samotné rozhodčí smlouvy jako pramene práva, tedy tzv. *lex contractus*. Tento přístup je založen na smlouvě, která sama obsahuje závazná pravidla chování a pravidla rozhodčího řízení, aniž by odkazovala na některý právní řád či mezinárodní smlouvu nebo jiný dokument.⁷⁹ Hlavní zásadou, která by umožňovala praktické využití tohoto konceptu, je zásada *pacta sunt servanda*, tedy že smlouvy se mají dodržovat. Šlo by o největší možnou míru projevu zásady volnosti stran v rámci rozhodčího řízení.

V současné literatuře se lze tedy setkat s termínem *lex contractus* jako jistým kvazi pramenem práva vycházejícím z názoru, že díky smluvní volnosti si mohou strany dohodnout prakticky celý průběh rozhodčího řízení.⁸⁰ Taková situace může dnes prakticky nastat pouze v případě *ad hoc* rozhodčího řízení. Naopak při volbě stálého rozhodčího soudu bude nutné vycházet z jednacího řádu tohoto soudu, čímž se prostor pro určování pravidel řízení pouze pomocí konsenzu stran značně zužuje. Pokud bychom přesto přistoupily na tuto myšlenku, je nutné zdůraznit, že se v případě smlouvy jedná o pramen pravidel pouze tzv. *inter partes*, tedy tato pravidla jsou

---

⁷⁷ UNCITRAL. UNCITRAL Arbitration Rules (with new article 1, paragraph 4, as adopted in 2013) [online]. čl. 1 odst. 1. Dostupné z: <<http://www.newyorkconvention.org/new-york-convention-countries/contracting-states>> [cit. 24-05-2015].

⁷⁸ International Bar Association [online]. Dostupné z: <<http://www.ibanet.org/>> [cit. 24-05-2015].

⁷⁹ TWEEDDALE, A., TWEEDDALE, K. *Arbitration of Commercial Disputes, International and English Law and Practice*. Oxford: Oxford University Press, 2007, s.189.

⁸⁰ TWEEDDALE 2007 op. cit., s. 188-190.

závazná pouze pro strany, které se na nich dohodly. Rozhodčí smlouva tak nenaplnuje základní vlastnost pramene práva, kterou je všeobecná závaznost, či alespoň aplikovatelnost bez případného postihu při porušení v případě tzv. *soft law* na předem neurčitý okruh subjektů, které naplnily podmínky pro jejich aplikaci. Z tohoto hlediska tedy nemůže být smlouva brána jako pramen práva.

Rozhodčí smlouva dnes nemůže samostatně obstát jako zdroj pravidel a vždy musí být vázána na některé další prameny práva, které byly zmíněny výše. Strany si naopak na základě vzájemného konsenzu mohou dohodnout, jakým způsobem bude řízení probíhat, jak budou voleni jednotliví arbitři či zda bude konečný rozhodčí nález přezkoumatelný. Proti této teorii mluví i fakt, že je nepravděpodobné, či lze dokonce říci nemožné, vytvoření smlouvy v jakémsi právním vakuu, kdy by tato smlouva mohla existovat zcela mimo jakýkoliv právní řád. Už samotná vymahatelnost obsahu této smlouvy nebo konečného rozhodnutí sporu je následně závislá na právním řádu některého státu. Pokud by tedy svým obsahem šla proti ustanovením (zvláště pak kogentním či imperativním) takového státu, těžko by se zde strana domáhala ochrany či výkonu svých práv.

2.3 Harmonizace

Harmonizace jako taková může probíhat na dvou elementárních úrovních, a to pomocí sjednocování procesních pravidel nebo pomocí sjednocování pravidel hmotně-právních. V praxi je ovšem velmi složité dosáhnout určité míry sjednocení v rovině hmotného práva. Muselo by totiž dojít k harmonizaci práva mezinárodního obchodu jako takového a státy by se musely dohodnout na jednotné, či alespoň do určité míry harmonizované, úpravě napříč mnoha právními odvětvími. Právo mezinárodního obchodu, je totiž tvořeno normami různé povahy a různého původu. *Růžička* ve své publikaci popsal právo mezinárodního obchodu jako:

„[...] účelově uspořádaný soubor právních norem z různých právních odvětví, a právo mezinárodního obchodu proto nelze pokládat za jedno z odvětví právního řádu, jako jsou např. občanské právo, obchodní právo či správní právo.“⁸¹

---

⁸¹ KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. *Právo mezinárodního obchodu*, 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. 2008, s. 16-17. ISBN 978-80-7380-550-0.

Snahy o harmonizaci v této oblasti lze nalézt spíše na regionální úrovni, např. v Evropě v rámci Evropské unie. Více globálně pak k těmto snahám dochází pod záštitou mezinárodních organizací jako je WTO, OPEC či UNCITRAL. Ať je úspěšnost těchto snah jakákoliv, děje se tak mimo pravidla, která procesně upravují rozhodčí řízení. Mohou však mít dopad na formu rozhodčí smlouvy a případy, ve kterých může být spor rozhodčímu řízení podřízen.

Rozhodčí řízení má procesní povahu, a proto jeho harmonizace může probíhat pouze na bázi sjednocování procesních pravidel (tedy pravidel upravujících průběh řízení a uznání a výkon rozhodčích nálezů⁸²). Zde hraje nejdůležitější roli Newyorská úmluva, která je současně jednou z nejúspěšněji fungujících mezinárodních úmluv na světě⁸³. Další snahou o sjednocení je též již výše zmíněný Vzorový zákon, který je ovšem pouze tzv. *soft law* a jeho aplikace závisí na vůli států nebo stran konkrétního sporu (viz výše). Za metodu sjednocování pravidel rozhodčího řízení se dají ovšem považovat i rozhodčí řády převážně nejvýznamnějších rozhodčích soudů světa jako jsou ICC či LCIA (viz níže kapitola 3.2). Na řízení před těmito soudy se aplikují jimi přijatá pravidla. Díky tomu, že se na stálé rozhodčí soudy může obrátit subjekt z kterékoliv země, aplikují se tato pravidla napříč státy. Tím, jak jsem již zmínil výše, dochází k jakémusi nepřímému sjednocení procesních pravidel v oblasti rozhodčího řízení. Navíc i v případech tzv. *ad hoc* rozhodčích řízení dochází k tomu, že strany často pro průběh řízení volí pravidla vydaná některým ze stálých rozhodčích soudů, čímž dochází k jejich aplikaci i v případech, které nejsou řešeny přímo před těmito stálými institucemi.

Všeobecně se dá říci, že jakékoliv sjednocující snahy mají mnohem větší úspěch ve státech, kde není tak silně rozvinuta tradice rozhodčího řízení. Naopak země s dlouhou historií jak v oblasti mezinárodní arbitráže, tak především v oblasti soudnictví ve věcech mezinárodního obchodu,⁸⁴ budou spíše skeptické k přijímání nových pravidel a raději si ponechají vlastní úpravu. I přesto lze v některých takových státech v

---

⁸² REDFERN, HUNTER 2009 op. cit., s. 69-70.

⁸³ V roce 2013 měla New Yorkská úmluva 149 signatářských států [online]. Dostupné z: <<http://www.newyorkconvention.org/new-york-convention-countries/contracting-states>> [cit. 23-05-2015].

⁸⁴ Příkladem může být Anglie. Dalším problémem sjednocování rozhodčího řízení jsou rozdíly v pojetí práva mezi jednotlivými právními systémy, ať už se jedná o islámské právo, kontinentální právo či právo anglo-americké.

posledních letech sledovat postupné přibližování k úpravě zakotvené na mezinárodním poli, zejména pak poskytnuté právě Vzorovým zákonem.⁸⁵

3. Základní znaky rozhodčího řízení

Pro pochopení jednotlivých výhod a nevýhod rozhodčího řízení je nejprve nutné si více přiblížit některé jeho základní charakteristické znaky. Z tohoto důvodu se tedy nejdříve zaměřím na právní povahu samotného arbitráže. Následně rozeberu její jednotlivé typy a jejich vliv na průběh řízení. Neméně důležitým tématem je i rozhodčí smlouva, kterou někteří považují za kvazi pramen práva rozhodčího řízení (a to vždy *ad hoc* pro každé řízení). Právě díky rozhodčí smlouvě lze uvést řízení jako takové v život a stanovit jeho pravidla a využít veškeré výhody, které budu popsány v následujících kapitolách. V poslední části této kapitoly se krátce zaměřím na jednu z největších předností arbitráže, a tou je uznávání a výkon rozhodčích nálezů v jiných státech, než je stát, kde bylo vydáno konečné rozhodnutí.

3.1 Právní povaha rozhodčího řízení

Definici rozhodčího řízení jsem se pokusil nastínit již výše (viz kapitola 1.1). Nyní bych se chtěl zaměřit na jeho právní povahu. Je samozřejmé, že každý právní systém bude na rozhodčí řízení nahlížet jinak. Přesto se teoretici shodují, že každé řízení naplňuje určité znaky. Podle toho, které z těchto znaků jsou považovány za převažující a určující, jsou rozlišovány čtyři základní doktríny povahy mezinárodního rozhodčího řízení. Jsou jimi teorie smluvní, jurisdikční, smíšená a autonomní. S tímto dělením se setkáme jak u českých autorů,⁸⁶ tak i u autorů zahraničních.⁸⁷ Všechny zmíněné doktríny se primárně zabývají vztahem státu a rozhodčího řízení.⁸⁸

Právní teoretici nejsou v této otázce jednotní, a tak je lze dělit hlavně na příznivce teorie smluvní a teorie jurisdikční. Spor mezi těmito dvěma skupinami je především v tom, zda je základem rozhodčího řízení primárně vůle stran prostřednictvím rozhodčí smlouvy, či státem přijatý zákonný rámec, který určuje

---

⁸⁵ LORD MUSTILL, M., J. Arbitration: History and Background. *Journal of International Arbitration*, The Hague: Wolters Kluwer, 1989, roč. 6, č. 2, s. 43-56. ISSN 0255-8106.

⁸⁶ Např. ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 71; či RŮŽIČKA 2005 op. cit., s. 21-23.

⁸⁷ BORN 2014 op. cit., s. 213.

⁸⁸ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 71.

povahu rozhodčího řízení. Modernější přístupy pak postupně přejímají názor, že v praxi nastává prolnutí obou těchto přístupů. Tento závěr pak vedl k vytvoření smíšené teorie.

3.1.1 Smluvní doktrína

Jak vyplývá již ze samotného názvu, smluvní doktrína vyzdvihuje kontraktační povahu celého institutu a opírá se primárně o smlouvu mezi stranami, kterou považuje za absolutní základ každého rozhodčího řízení. Hlavním znakem je autonomie vůle, konsenzus a dobrovolnost. Základním kamenem je vždy rozhodčí smlouva⁸⁹, z čehož vyplývá naprosto zásadní vliv stran na samotný vznik rozhodčího řízení. Bez jejich konsenzu vtěleného do rozhodčí smlouvy by zahájení řízení nemohlo nikdy nastat. Smluvní doktrína dále zastává právo stran určit veškeré náležitosti arbitráže. Zastánci této doktríny zdůrazňují, že rozhodci nejsou soudci, a nevykonávají proto žádnou veřejnou funkci ani žádné pravomoci státu⁹⁰. Role státu je zde tedy minimální, ne-li nulová. Smluvní doktrína poskytuje odpověď na otázky, jako je dobrovolnost volby rozhodčího řízení, volba rozhodného práva nebo sudiště, volba rozhodců a procesních pravidel. Smluvní volnost stran reflektují jak zákony, tak hlavně procesní pravidla jednotlivých rozhodčích institucí.

Byť jsou principy zastávané touto doktrínou nepochybně nezbytnou součástí rozhodčího řízení, neposkytují odpovědi na všechny otázky a obsahují mnohá úskalí. Nejmarkantnější je nejasnost ohledně závaznosti rozhodčího nálezu. Lze ovšem podotknout, že moderní pojetí této teorie se zabývájí pouze smluvní povahou rozhodčího řízení a rozhodčí nález nehodnotí.⁹¹ Přístup smluvní teorie k dané otázce by totiž naprosto popíral současný přístup k rozhodčím nálezům. Jejich vykonatelnost při absenci dobrovolného plnění by závisela na rozhodnutí soudu v rámci civilního soudního řízení stejně jako při uplatňování jiných smluvních závazků. Zde je ovšem rozpor se záměrem zcela se oprostít od vlivu státu. Bez státní moci není jiná autorita, která by nám umožnila uplatnit právo spočívající v povinnosti druhé strany řídit se rozhodčím nálezem (pomineme-li akt síly, vydírání a jiných nezákonných postupů). V úvahu by tak připadaly pouze prostředky ekonomické a etické, nikoliv však právní.

---

⁸⁹ LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 78.

⁹⁰ BORN 2014 op. cit., s. 213.

⁹¹ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 74.

Tato nejasnost vedla k rozštěpení smluvní doktríny na dvě větve. Na jedné straně stojí klasické pojetí, které čerpá absolutní autonomie vůle a v otázce rozhodčího nálezů volí kontraktační přístup. *Rozehnalová* se k tomuto vyjadřuje následovně:

„V případě nedobrovolného nesplnění je nahlíženo na rozhodčí nález jako na smlouvu, která je vykonatelná soudem.“⁹²

Naopak moderní smluvní doktrína aplikuje smluvní volnost a princip kontraktace pouze na založení rozhodčího řízení, nepokouší se ovšem o stanovení právní povahy rozhodčího nálezů⁹³. Zastánci moderní smluvní doktríny tedy stále trvají na tom, že rozhodčí řízení patří primárně do oblasti smluvního práva. Rozhodčí smlouvu pak definují jako:

„[...] smlouvu sui generis řídicí se vlastními pravidly a dotýkající se jak smluvního soukromého práva, tak i zvláštností rozhodčího řízení.“⁹⁴

Podle moderní smluvní teorie, stejně jako podle teorie jurisdikční, je tedy rozhodčí nález, tak jako soudní rozhodnutí, aktem aplikace práva, a to *ex lege* prostřednictvím aktu moci zákonodárné⁹⁵, a stává se tak exekučním titulem obsahujícím značný veřejnoprávní prvek⁹⁶. Lze tedy vyzorovat, že dochází ke sblížení obou teorií a směřují v tzv. teorií smíšenou. Dalším úskalím je fakt, že zastánci této doktríny nepovažují rozhodce jako autoritu rozhodující spor mezi stranami, nýbrž jako třetí osobu, na kterou je delegováno právo narovnat jejich vzájemný vztah ve smyslu § 1903 až § 1905 Občanského zákoníku⁹⁷. Jak popisuje *Raban*, rozhodce postupuje tak, aby:

„[...]nahradil dohodu stran tam, kde jí strany většinou z důvodu zaujatosti nebyly schopny dojít samy, spravedlivým výkladem v duchu obchodních zvyklostí a později i práva, ovšem i jeho aplikací tam, kde je to potřeba, vytvořením vztahu nového.“⁹⁸

S tímto názorem ovšem nelze souhlasit. Rozhodčí nález má dle Zákona o rozhodčím řízení povahu vykonatelného exekučního titulu,⁹⁹ což je v rozporu s povahou

⁹² ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 74.

⁹³ RŮŽIČKA 2005 op. cit., s. 22.

⁹⁴ RŮŽIČKA 2005 op. cit., s. 55.

⁹⁵ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení.

⁹⁶ LISSE 2012 op. cit., s. 29.

⁹⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. §§ 1903-1905.

⁹⁸ RABAN, P. K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2003, č. 1, s. 25-34. ISSN 1210-6348.

narovnání, které je čistě smluvním institutem. Navíc rozhodce nevytváří nový právní vztah mezi stranami, ale pouze deklaruje podobu a obsah právního vztahu mezi stranami s účinností *ex tunc*.¹⁰⁰ Bělohávek pak k této problematice dodává, že

„[...] narovnání může být výlučně výsledkem některé z jiných forem tzv. náhradních způsobů řešení sporů, ... nikoliv však jako výsledek rozhodčího řízení.“¹⁰¹

3.1.2 Jurisdikční doktrína

Jurisdikční doktrína naopak odvozuje svůj základ od státní moci a kontroly státu nad průběhem rozhodčího řízení v rámci jeho jurisdikce. Je postavena na kvazi-soudní roli rozhodce jako alternativy k řízení před soudci se současným přijetím místního právního řádu.¹⁰² Pravomoc rozhodců rozhodovat spory tedy nevyplývá z rozhodčích smluv, nýbrž z pravomoci delegované na ně státem. Rozhodčí smlouvy pak slouží jako prostředek, kterým se rozhodčí řízení z vůle stran zahajuje¹⁰³ a který tak může být přirovnán k žalobám v občanskoprávních sporech. Je ovšem pouze na státu, zda stranám uzavření rozhodčí smlouvy v dané věci povolí. *Raban* k tomu říká následující:

„Rozhodčí řízení je tak zásadně determinováno právem určitého státu, který nejen poskytuje prostor pro činnost rozhodců, nýbrž především garantuje vykonatelnost rozhodčích nálezů za podpory moci veřejné a současně poskytuje rozhodčímu řízení i další podporu za pomoci svých vlastních autoritativních mechanismů.“¹⁰⁴

Této doktríně odpovídá i teritoriální přístup k rozhodčímu řízení. Arbitrabilita sporu, *lex arbitri*, platnost rozhodčí smlouvy či vůbec samotná možnost konat rozhodčí řízení a další, zejména procesní aspekty se odvíjejí od právního řádu místa, kde se má řízení konat. Je zde tedy jasně patrná provázanost mezi právním řádem státu sudiště a náležitostmi arbitráže. Pokud by stát na svém území konání arbitráže neumožňoval, tato alternativa k soudnímu řízení by na tomto území nebyla stranám sporu přístupná. To ovšem platí pouze v případě, že právní řád konkrétního státu neumožňuje jiné řešení sporů než řízení před soudy, tedy ostatní metody přímo zakazuje. Pokud by totiž takový

---

⁹⁹ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení. §28 odst. 2.

¹⁰⁰ LISSE, L. K právní povaze rozhodčího řízení. *Právní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2011, č. 15, s. 551-557. ISSN 1210-6410.

¹⁰¹ BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 15. ISBN 978-80-7179-342-7.

¹⁰² LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 75.

¹⁰³ BĚLOHLÁVEK 2008 op. cit., s. 191.

¹⁰⁴ BĚLOHLÁVEK 2012 op. cit., s. 8.

právní řád alternativy k řízení soudnímu přímo nezakazoval, ovšem ani by výslovně neumožňoval jiné metody řešení sporů, strany by stále měly v rámci smluvní volnosti možnost si takovou metodu řešení vytvořit (jednalo by se vlastně o *ad hoc* rozhodčí řízení), či svůj spor podřídit jinému právnímu řádu (případně zvolit jiné sudiště), který pravidla rozhodčího řízení obsahuje. Otázkou by však stále zůstávalo, jak by se stát, jehož právní řád rozhodčí řízení nezakotvuje, postavil ke konečnému rozhodčímu nálezu a jeho vykonatelnosti, popřípadě zda by v tomto státě rozhodčí nález představoval překážku *res iudicata*, tedy by zamezoval konání soudního řízení v téže věci. V opačném případě by rozhodnutí dosažené v rozhodčím nálezu mohlo být „přebito“ následným soudním rozhodnutím, které by vztahy mezi subjekty upravovalo odlišně.

Růžička navíc dodává, že zastánci jurisdikční doktríny vycházejí z toho, že samotné řízení má kontradiktorní povahu, kdy každá ze stran se snaží před rozhodci obhájit svoji pravdu.¹⁰⁵ V rámci celého procesu ustupují do pozadí prvky smluvní, načež autonomie vůle stran i rozhodců se odvozuje z právní úpravy daného státu. Uplatnění jurisdikční doktríny v její čisté podobě však nekoresponduje s dnešním stavem a prostorem, který je stranám v rámci konání rozhodčího řízení dán. Je tedy nutné konstatovat, že autonomie vůle a smluvní aspekty hrají v dnešním arbitrážním řízení větší roli, než jaká jim je přisuzována jurisdikční teorií. Navíc, jak upozorňuje *Rozeňhalová*, nedostatky této doktríny lze spatřovat i v moderních přístupech k řešení sporů, jako jsou on-line arbitráže, kde dochází k prolamování hranic států, a globalizace světové ekonomiky.¹⁰⁶

3.1.3 Smíšená doktrína

Vzhledem k tomu, že ani jedna z výše popsaných doktrín nemůže být pojímána v přístupu k rozhodčímu řízení jako zcela dostačující, došlo k vytvoření tzv. doktríny smíšené, která kombinuje prvky jak doktríny smluvní, tak doktríny jurisdikční. Jedná se o jakýsi kompromis a kombinaci obou přístupů, bez kterých by nemohlo rozhodčí řízení v dnešní podobě existovat. Podle *Růžičky* tato doktrína pojímá rozhodčí nález jako něco

---

¹⁰⁵ RŮŽIČKA 2005 op. cit., s. 19.

¹⁰⁶ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 73.

mezi rozsudkem a smlouvou.¹⁰⁷ Za výstižnou považují definici profesora *Sausser-Halla*, kterou ve své publikaci uvádí *Rozehnalová*, tedy že

„[...] rozhodčí řízení je speciálním institutem, institutem sui generis, který má svůj základ v dohodě stran a své procesní účinky odvozuje od civilního práva.“¹⁰⁸

Dle této teorie je tedy rozhodčí řízení silně vázáno na místo sudiště a právní řád státu, ve kterém se toto místo nachází. Tento stát stanoví mantinely, kterými se strany musí při uplatnění autonomie vůle řídit. K zahájení řízení je rozhodující jejich vůle, která je následně projevována uzavřením rozhodčí smlouvy. V rámci ní pak strany upravují budoucí průběh řízení. Kromě těchto aspektů se ovšem smíšená doktrína vypořádává i s pojetím rozhodčího nálezu jako exekučního titulu. Má totiž za to, že pravomoc rozhodců není odvozena jen od vůle stran vyjádřené v rozhodčí smlouvě, ale neméně důležitou roli hraje stát tím, že dobrovolně přenesl část rozhodovací pravomoci na rozhodce a jejich výkon rozhodovací činnosti bude následně respektovat a výsledek v podobě nálezu uplatňovat. Díky tomu je dnes smíšená doktrína dominantní a světově nejvíce přijímanou a uznávanou teorií, kterou lze nalézt v moderních předpisech rozhodčího řízení i v praxi mezinárodní obchodní arbitráže.¹⁰⁹

3.1.4 Autonomní doktrína

Jen krátce se zmíním o autonomní doktríně, která je úzce spjata s tzv. „transnacionalismem“, kterým jsem se zabýval výše. Tato doktrína vychází z toho, že rozhodčí řízení je zcela nezávislé na jakémkoliv národním právním řádu. Neexistuje zde žádná kontrola ze strany národních soudů, ani aplikace práva podle místa sudiště. *Rozehnalová* se k autonomní doktríně vyjadřuje následovně:

„Je nutné se odpoutat od konkrétních institucí a institutů spojených s národním právem a je nutné vnímat cíl mezinárodního rozhodčího řízení.“¹¹⁰

Dále má autorka za to, že tato teorie nejlépe odpovídá současnému stavu globalizace, avšak je nedostatečná, co se týče podpůrných a kontrolních funkcí vykonávaných národními soudy. V rámci této doktríny lze odkázat zejména na

¹⁰⁷ RŮŽIČKA 2005 op. cit., s. 23.

¹⁰⁸ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 76.

¹⁰⁹ LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 80.

¹¹⁰ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 77.

nadnárodní prameny rozhodčího řízení, jako je Vzorový zákon či jednací řád ICC, které jsou alespoň do určité míry nezávislé na vlivech národních právních řádů.

V rámci autonomní doktríny dochází k největší reflexy dnešního ekonomického života, který je součástí mezinárodního obchodu. Strany se snaží co nejvíce oprostit od vlivu států na jejich řízení a vytvořit nadnárodní, nezávislý a neutrální prostor pro řešení sporů, kde bude kladen menší důraz na otázky typu místo sudiště, rozhodné procesní právo atd., a naopak dojde k většímu zaměření na otázky ekvity, smírnosti a ekonomické výhodnosti. Přesto tato doktrína zcela nezapomíná ani na předchozí teorie a snaží se je v nezbytné míře reflektovat, rozhodčí řízení se však jako takové snaží povznést nad ně. Reflexe jak teorie smluvní, tak i teorie jurisdikční vychází z faktu, že z právního hlediska dnes žádná „mezinárodní obchodní arbitráž“ jako samostatný právní institut neexistuje a rozhodčí řízení nemůže vystupovat bez národních právních řádů, přinejmenším co se uznání a vykonatelností týče.¹¹¹ Dle některých autorů se právě tato doktrína stane do budoucna doktrínou převažující.¹¹²

3.1.5 Shrnutí

Za hlavní výchozí doktrinální přístupy lze tedy považovat doktrínu smluvní a jurisdikční. Oba tyto přístupy poskytují vysvětlení pro určitou část charakteristických znaků rozhodčího řízení; ať už je to v případě smluvní doktríny promítnutí autonomie vůle do podřízení se stran danému rozhodci/rozhodčí instituci, volby rozhodců, rozhodného práva, či v případě jurisdikční doktríny je to závaznost a vykonatelnost rozhodnutí, uplatnění pravidel státu sudiště na řízení nebo podpůrné a kontrolní funkce soudů v místě sudiště či ve státě, kde má být rozhodčí nález vykonán. Obě teorie tedy odpovídají vždy jen na část otázek a až jejich spojení poskytne ucelený pohled na současnou povahu rozhodčího řízení. Na rozdíl od některých autorů, kteří se kloní převážně k jedné či druhé teorii, zastávám názor, že nejvíce poplatnou je doktrína smíšená, která kombinuje prvky obou hlavních směrů a poskytuje odpovědi na největší množství otázek, které v souvislosti s rozhodčím řízením vyvstávají.¹¹³

---

¹¹¹ KARTON, J. *The Culture of International Arbitration and the Evolution of Contract Law*. Londýn: Oxford University Press, 2013, s. 46. ISBN 978-01-9965-800-8.

¹¹² LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 82.

¹¹³ Zatímco zastáncem smluvní doktríny je např. P. Raban, další autoři jako např. K. Růžička či Z. Kučera se kloní spíše k doktríně jurisdikční. Odlišně od těchto autorů se staví např. N. Rozehnalová či ze zahraničních autorů A Redfern a M. Hunter, kteří inklinují k doktríně smíšené.

Vyjdou-li z komentářů, které byly poskytnuty *Kartonovi* pro jeho publikaci advokáty vykonávajícími funkce rozhodců ve Švýcarsku či Francii, ti se spíše kloní k závěru, že povaha rozhodčího řízení leží více v oblasti teorie smluvní. Dotázaní často kladli důraz na autonomii vůle stran podřídit se rozhodčímu řízení. Jeden z respondentů dokonce uvedl následující:

„Ve chvíli, kdy rozhoduji jako rozhodce, přemýšlím o své pozici, jako bych byl vázán vůči stranám smlouvou poskytnout jim službu rozhodnutí jejich sporu.“¹¹⁴

Jak jsem již popsal výše, mnoho autorů se postupně začíná klonit k doktríně autonomní, která hledí na rozhodčí řízení jako na samostatný institut nezávislý na národních právních řádech. Pokud se tato teorie dokáže do budoucna vyrovnat s rolí států a státních soudů, která logicky nemůže být zcela opomíjena, jak se někteří zastánci této teorie dožadují, věřím, že tato teorie může převzít vůdčí roli na poli mezinárodního rozhodčího řízení. Ovšem, jak velice trefně poznamenávají ve svých publikacích *Lisse* či *Born*, vliv všech těchto teorií není na aplikační praxi příliš zásadní¹¹⁵ nebo je přinejmenším nejasný¹¹⁶. V zásadě není až tolik podstatné, zda jednotlivé aspekty vyčleníme jako výsledek té či oné doktríny, podstatné je, že se tyto aspekty uplatňují v praxi rozhodčího řízení.

3.2 Druhy rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení je možné dělit na jednotlivé druhy podle několika kritérií. Může se tak činit podle vztahu k jiným způsobům řešení sporů, tedy například k mediaci, konciliaci či jiným druhům ADR. Začlenění některého dalšího předstupně rozhodčímu řízení je ovšem vesměs zcela na vůli stran. Dále je pak možné dělit rozhodčí řízení na tradiční a rozhodčí řízení online¹¹⁷, které se stává stále více populárním, a to převážně při řešení doménových sporů¹¹⁸. V reakci na to vzniklo již několik arbitrážních center zabývajících se online rozhodčím řízením, mezi nimi např. *WIPO Domain Name Dispute Resolution Service Center*. Ve své práci se ovšem budu blíže zabývat pouze rozdělením rozhodčího řízení dle stálosti rozhodčího soudu, tedy rozdělením na

---

¹¹⁴ KARTON 2013 op. cit., s. 43.

¹¹⁵ LISSE 2012 op. cit., s. 28.

¹¹⁶ BORN 2014 op. cit., s. 213.

¹¹⁷ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 88.

¹¹⁸ LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 48.

rozhodčí řízení institucionální a rozhodčí řízení *ad hoc*, jelikož právě tyto dvě formy byly zohledněny ve výzkumech, které analyzuji v poslední části své práce.

3.2.1 Institucionální rozhodčí řízení

Zda se v konkrétním případě bude jednat o rozhodčí řízení institucionální nebo *ad hoc* závisí na vůli stran. Vždy je nutné zvážit, co se pod těmito termíny skrývá, jaké jsou jejich výhody nebo naopak omezení a která z forem řízení je pro daný spor výhodnější. O institucionální rozhodčí řízení půjde, pokud si strany v rozhodčí smlouvě pro svůj spor zvolí příslušnost některého ze stálých rozhodčích soudů. Zatímco některé z těchto stálých soudů se zaměřují na rozhodování sporů ve specifických oblastech, jiné naopak poskytují všeobecný arbitrážní servis. Mezi nejznámější stálé rozhodčí soudy patří *International Court of Arbitration* při *International Chamber of Commerce* (**Rozhodčí soud při ICC**), *London Court of International Arbitration* (**LCIA**), *American Arbitration Association* (**AAA**), *Netherlands Arbitration Institute* a *Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce*, které se řadí mezi tzv. všeobecné rozhodčí soudy. Jako příklady specializovaných bych zmínil *London Maritime Arbitrators Association*, nebo *German Maritime Arbitration Association* jako příklady soudů specializujících se na lodní a námořní problematiku a *World Intellectual Property Organization* (**WIPO**) jako soud specializující se na řešení sporů z duševního vlastnictví.

Stálé rozhodčí soudy mají hned několik výhod. V rámci své působnosti vydávají rozhodčí řády jako jeden z pramenů práva rozhodčího řízení (viz výše kapitola 2.2.3). Strany tedy mají možnost již předem se seznámit s pravidly a průběhem řízení. Navíc je možné v těchto pravidlech vidět jakýsi stupeň nadnárodnosti. Procesní pravidla nejsou podřízena právu některého ze států. Přestože se sídla jednotlivých organizací nacházejí vždy v některé zemi a je i velice pravděpodobné, že taková procesní pravidla budou do jisté míry právním řádem tohoto státu ovlivněna, jasná vázanost na určitý stát zde chybí, a tím se posiluje pocit neutrality ohledně těchto pravidel a průběhu řízení. Další výhodou stálých rozhodčích institucí je poskytování kvalifikovaných arbitrů a zázemí, ať už v podobě prostor či pomocného personálu.

Redfern a *Hunter* ve své publikaci jako největší výhody uvádějí kontinuitu existence těchto institucí, která je důležitá zejména při dlouhodobých vztazích, ve

kterých mohou spory vzniknout až později, a je tedy nutné, aby rozhodčí soud existoval nejenom na počátku vztahu, ale i ve chvíli vzniku samotného sporu.¹¹⁹ S tímto názorem bych si ovšem dovolil polemizovat. Jistě se jedná o určitý bonus, avšak nevidím zcela rozdíl mezi existencí rozhodčího soudu v době vzniku vztahu mezi subjekty a následně po celou dobu jeho trvání a naopak neexistencí rozhodčího soudu v době založení vztahu a jeho vytvořením *ad hoc* v okamžiku vzniku sporu. Pozdější ustanovení rozhodců nebude mít fakticky vliv na samotný vztah, ani na vznik sporu a jeho řešení, které se bude v obou případech odvíjet od vůle stran. Kontinuita ovšem jistě má své výhody, a to zejména z hlediska vytváření zázemí a určité míry odbornosti a rozhodovací praxe. Další výhody spatřují tito autoři v moderních arbitrážních pravidlech a ve kvalifikovaném personálu.¹²⁰ Navíc dlouho existující a fungující rozhodčí instituce jsou zárukou jakési váhy vydaného rozhodčího nálezu, a to potenciálně i v případě, má-li být tento nálezn uznán a vykonán ve státě, který není rozhodčímu řízení příliš nakloněn.¹²¹ Strany též nemusí podstupovat proces přijímání pravidel ohledně řízení sporu, jmenování arbitráž, ani jejich odměňování. Všechny tyto záležitosti jsou již předem stanoveny samotnými pravidly zvolené rozhodčí instituce.

Institucionalizované rozhodčí řízení má ovšem i své nevýhody. Předně je nutné předpokládat, že náklady řízení budou vyšší, než u řízení *ad hoc*, vzhledem k vyšší úrovni poskytovaných služeb, míře odbornosti a kvalitě zázemí, které je stranám sporu k dispozici (nejde ani tak o kvalitu rozhodců a jejich konečného rozhodnutí, které může být v případě *ad hoc* řízení na stejné nebo dokonce i vyšší úrovni a vždy záleží pouze na osobách rozhodců). Je také nutné vzít v potaz náklady, které je nutné vydat na chod stálého rozhodčího soudu, který svou činnost nepřerušuje ani ve chvílích, kdy nemá žádné případy k vyřešení a jeho arbitři tudíž negenerují žádné příjmy. Další nevýhodu lze spatřovat v jisté formalizaci rozhodčího řízení. Tím do jisté míry dochází ke stírání jedné z výhod arbitráže, kterou je značná neformálnost a možnost volby procesních pravidel, osob rozhodců a prakticky všech dalších aspektů rozhodčího řízení.

Podle české právní úpravy mohou být stálé rozhodčí soudy zřízeny pouze jiným zákonem nebo jen tehdy, pokud jejich zřízení jiný zákon výslovně připouští.¹²²

---

¹¹⁹ REDFERN, HUNTER 2009 op. cit., s. 57-58.

¹²⁰ REDFERN, HUNTER 2009 op. cit., s. 58.

¹²¹ LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 36-37.

¹²² Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení. § 13.

3.2.2 Rozhodčí řízení ad hoc

Ad hoc rozhodčí řízení znamená, že rozhodčí soud je, na rozdíl od předchozího, vytvářen pouze pro řešení konkrétního vzniklého sporu. Je tedy vytvářen jednorázově a po rozhodnutí sporu většinou opět zaniká. Neznamená to tedy pouze určení rozhodců pro daný spor, ale také vytvoření procesních pravidel a dalších náležitostí, bez kterých rozhodčí řízení nemůže proběhnout. Strany mají tedy mnohem více zodpovědnosti za řádný a hladký průběh řízení a nemohou se spolehnout na pravidla a postupy vytvořené stálou rozhodčí institucí, které jsou již léty praxe osvědčeny a vesměs zaručují, že na konci řízení bude vydán takový rozhodčí nález, který bude vymahatelný a nebude jej možné napadnout z důvodů pochybení v průběhu rozhodčího řízení.

Naopak výhodou je jistě naprostá volnost stran v určování všech aspektů řízení, od rozhodců, přes místo konání až po procesní pravidla určující průběh řízení. Tato naprostá volnost se setkává s úskalím hrozícího nebezpečí nedostatků, které mohou vzniknout a zabránit tak průběhu řízení nebo následnému výkonu rozhodnutí. Řízení *ad hoc* by měly volit za své spíše strany, které jsou v arbitrážích zblbělé a mají dostatek zkušeností k tomu, aby svým konsenzem docílily vytvoření takových podmínek, které následně povedou k řádnému a bezproblémovému průběhu řízení a vydání platného a vymahatelného rozhodčího nálezu. Výhodou mohou být též náklady, které jsou velmi často nižší než u řízení před stálými rozhodčími soudy, jejichž poplatky celkovou cenu řízení navyšují. Navíc mají strany plnou kontrolu řízením, čímž mohou do jeho průběhu jakkoliv zasahovat tak, aby byly konečné náklady co nejvíce sníženy.

Ad hoc rozhodčí řízení je velmi často volbou stran v případech, kdy se tyto strany nemohou shodnout na stálé rozhodčí instituci nebo také v případech, kdy je podle jejich názoru vhodnější *ad hoc* řízení pro jejich konkrétní případ z důvodu jeho specifčnosti, ať už se jedná o okolnosti případu nebo oblast činnosti, ze kterých spor vznikl. Velmi často se tak také děje v případech, kdy je jednou ze stran sporu stát nebo polostátní instituce, a to z důvodu, že státy často pochybují o nestrannosti jednotlivých stálých rozhodčích institucí vzhledem k místům jejich sídla.¹²³

---

¹²³ LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 35.

3.3 Rozhodčí smlouva

Rozhodčí smlouva je v oblasti rozhodčího řízení pojmem naprosto neopominutelným, který tvoří základ celého rozhodčího řízení. Jedná se o vyjádření vůle stran přenechat případný nebo již vzniklý spor či spory k rozhodnutí zvolenému rozhodci, rozhodcům nebo rozhodčí instituci. Míra důležitosti, kterou jednotliví autoři přikládají rozhodčí smlouvě jako základu celého procesu, je mezním kamenem v dělení na zastánce jednotlivých teorií, jak jsem popsal výše. Právě pomocí smlouvy, kterou mezi sebou strany uzavírají, mohou do řízení vtělit své představy o jeho průběhu, nastolených pravidlech, rozhodujících osobách a podobně. Mnoho výhod, které jsou s rozhodčím řízením spojeny a kvůli kterým se stalo mezi ekonomickými subjekty tolik preferovaným způsobem řešení sporů, je výsledkem přítomnosti smluvního principu, který stranám propůjčuje značnou míru smluvní volnosti. Jak však dále vysvětlím, tato smluvní volnost není neomezená a má své hranice.

S rozhodčí smlouvou jsou spojeny zejména dvě otázky, kterým se budu dále věnovat v této podkapitole: **(i)** právní povaha takovéto rozhodčí smlouvy; a **(ii)** přípustnost sporu k řešení v rozhodčím řízení, tedy tzv. arbitrabilita. Účelem této práce není rozebírání všech otázek souvisejících s danou problematikou, ale spíše je nutné se zaměřit na tyto dvě zmíněné oblasti a určit podstatu smlouvy a možnosti, které stranám propůjčuje k tomu, aby ovlivnily samotné řízení. Zejména pak arbitrabilita sporu hraje klíčovou roli při určení využitelnosti rozhodčího řízení v dnešní právní praxi.

3.3.1 Definice a právní povaha rozhodčí smlouvy

Již samotný název rozhodčí smlouva evokuje, že se jedná o smlouvu v pojetí soukromého práva, tedy o vyjádření konsenzu dvou a více stran, jež se zavazují dodržet své povinnosti a mají možnost využít svá práva z této smlouvy vyplývající. Komplikovanější a pro určení právní povahy zásadní otázkou však je, jakou má rozhodčí smlouva povahu. V odborné literatuře se lze setkat se dvěma převažujícími pohledy, a to, že se jedná o smlouvu procesněprávní povahy, nebo naopak o smlouvu hmotněprávní povahy. Rozluštění této otázky je zásadní z pohledu posuzování platnosti smlouvy a toho, zda se na takové posouzení budou aplikovat čistě procesněprávní zásady nebo zásady hmotněprávní.

Hmotněprávní přístup k povaze rozhodčí smlouvy je postaven na vůli stran podřídit jejich spor rozhodcům. Dle *Rabana* se jedná o nejstarší, nejlogičtější a nejsrozumitelnější pojetí rozhodčí smlouvy.¹²⁴ V rámci této teorie je největší důraz kladen na vůli stran jako na základ rozhodčího řízení, kdy samotná rozhodčí smlouva je pojímána jako smlouva o narovnání tzv. *sui generis*.¹²⁵ Tato teorie se prosazuje zejména v pojetí arbitráže jako dobrovolné alternativy k soudnímu řízení. Nikomu tedy není možné nařídit, aby se rozhodčímu řízení podrobil. Vždy záleží na souhlasném projevu vůle formou smlouvy, která podléhá obecným zásadám a pravidlům smluvního práva.

Procesněprávní přístup vychází z faktu, že rozhodčí smlouva přenáší určitou část rozhodovacích pravomocí z obecné soustavy soudů jednotlivých států na rozhodčí instituce. Takovýto přesun pravomoci k rozhodnutí sporu je rozhodujícím výstavbovým prvkem¹²⁶ celého procesu. V rámci takovéto smlouvy dochází prakticky pouze k vytvoření postupů pro řešení sporů. Tento přístup se také opírá o fakt, že samotná rozhodčí smlouva neupravuje merit sporu, ale pouze způsob, jakým bude spor vyřešen, tedy otázku procesní. Navíc, procesní charakter rozhodčí smlouvy je zcela zjevný také již z toho, že právě touto smlouvou dochází ve většině právních řádů k vyloučení řízení soudního, a tím i příslušných procesních pravidel, které jej upravují.

Osobně se kloním k názoru profesorky *Rozehnalové*, která opět zastává smíšený přístup k povaze rozhodčí smlouvy, o které tvrdí, že:

„[...] je institut se smluvním základem (a je tak nutné se vypořádat s kolizní problematikou) pohybující se v prostředí procesního práva (spojeno s nároky práva procesního).“¹²⁷

Tento přístup je úzce propojen se smíšenou teorií zabývající se povahou rozhodčího řízení. Jeho oporu lze nalézt též v rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky¹²⁸.

---

¹²⁴ RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 51. ISBN 80-7179-873-8.

¹²⁵ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 131.

¹²⁶ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 133.

¹²⁷ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 133.

¹²⁸ Rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, sp. zn. Rsp 213/02.

3.3.2 Typy rozhodčích smluv

Na prvním místě bych rád zmínil, že pojem *rozhodčí smlouva*¹²⁹ může být do určité míry zavádějící, a to hlavně z hlediska následného dělení na jednotlivé typy. Pod pojmem smlouva si většina lidí představí již konkrétní samostatný dokument, který obsahuje dohodu stran podřídit spor řízení před rozhodci. Na základě tohoto přístupu se pak rozlišují dvě základní formy rozhodčí smlouvy: **(i)** rozhodčí doložka, která je přímo součástí smlouvy hlavní, na jejímž základě vzniklé spory mají být řešeny rozhodcem; a **(ii)** rozhodčí smlouva jako samostatný dokument vyjadřující souhlas stran s rozhodčím řízením. Podle tohoto dělení by se tedy zdálo, že rozlišujícím prvkem je fakt, zdali je dohoda stran obsažena přímo ve smlouvě hlavní nebo v samostatném dokumentu, tedy v další samostatné smlouvě uzavřené stranami. Tento způsob rozlišování mezi rozhodčí smlouvou a doložkou byl použit např. ve Vzorovém zákonu¹³⁰.

Ovšem toto dělení je spíše dělením praktickým, nevychází však z žádného právního základu. Vyjdu-li naopak z právních předpisů, jako je např. český Zákon o rozhodčím řízení¹³¹, ale i z jiných zdrojů, rozlišujícím znakem mezi rozhodčí smlouvou a rozhodčí doložkou je, že rozhodčí doložka (*arbitration clause*) podřizuje rozhodčímu řízení spory budoucí, naopak rozhodčí smlouva se týká sporům již vzniklým¹³². Druhá zmíněná smlouva se pak podle již zmíněného Zákona o rozhodčím řízení nazývá smlouva o rozhodci (*submission agreement, compromis*). Z tohoto dělení též vyplývá typický rys pro obě formy. Rozhodčí doložka je většinou kratší a stručná a velice často dochází k využívání vzorových rozhodčích doložek, které jsou doporučeny jednotlivými stálými rozhodčími institucemi. Naproti tomu smlouva o rozhodci odkazuje na spor již vzniklý, proto se většinou jedná o obsáhlejší dokument zahrnující podrobnější ujednání o tom, jak bude daný spor probíhat.

Smlouva tedy v základním pojmovém označení *rozhodčí smlouva* vystupuje ve významu dohody, ujednání či shody. Zatímco pro běžného právníka by takové názvosloví nemělo znamenat žádný problém, u laické veřejnosti může lehce dojít k

---

¹²⁹ V anglickém jazyce se lze nejčastěji setkat s pojmem „*agreement to arbitrate*“.

¹³⁰ UNCITRAL. UNCITRAL Arbitration Rules (with new article 1, paragraph 4, as adopted in 2013) [online]. čl. 7 odst. 1: „*An arbitration agreement may be in the form of an **arbitration clause** in a contract or in the form of a **separate agreement**.*“. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf> [cit. 26-05-2015].

¹³¹ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení. § 3.

¹³² ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 127-128; REDFERN, HUNTER 2009 op. cit., s. 85.

záměně. Proto zde, dle mého názoru, vyvstává otázka, zda by za tímto účelem nebylo lepší celý institut obecně nazvat právě *rozhodčím ujednáním*, či *rozhodčí dohodou*.

V odborné literatuře se lze setkat i s dalšími dvěma typy smluv souvisejícími s rozhodčím řízením. Jedná se o **(i)** ujednání o rozhodčím řízení, v jehož rámci se strany dohodnou na konkrétních vlastnostech daného řízení před rozhodcem (např. složení rozhodčího senátu či postupy v řízení); a **(ii)** smlouva s rozhodcem, rozhodcovská smlouva nebo též smlouva mezi rozhodci a stranami, jejíž existenci připouští hlavně zastánci smluvní doktríny, a která je smlouvou upravující vztah mezi stranami a rozhodcem¹³³. Těmto posledním dvěma typům se však v této práci blíže věnovat nebudu.

Pro účely této práce budu nadále používat pouze termín *rozhodčí smlouva*, který v sobě bude zahrnovat jak rozhodčí doložku, tak smlouvu o rozhodci či jakoukoliv jinou smlouvu podřizující případný spor z vůle stran rozhodčímu řízení.

3.3.3 Arbitrabilita sporu

Arbitrabilita sporu, neboli tzv. přípustnost sporu k řešení v rozhodčím řízení, je vlastností, která určuje, zda je vůbec možné uzavřít platnou rozhodčí smlouvu a podřídit tak konkrétní spor rozhodcům k rozhodnutí. Jedná se o výšeč právních vztahů, které nejsou státem výlučně vyhrazeny k rozhodování státním soudům, a kde stát sám sebe zavázal uznávat a vykonávat případné rozhodčí nálezy. Naopak na druhé straně stojí spory, které jsou z rozhodčího řízení vyňaty. V těchto případech se jedná o tzv. *objektivní arbitrabilitu*¹³⁴. Proti ní stojí *subjektivní arbitrabilita*, která má dvojitý význam: **(i)** jedná se omezení arbitrability plynoucí z povahy subjektu, nikoliv z povahy samotného sporu¹³⁵; nebo **(ii)** jde o omezení a zúžení v rámci objektivní arbitrability vůlí samotných subjektů¹³⁶. Přípustnost sporu k rozhodčímu řízení vždy určují samy státy, zatímco mezinárodní dokumenty tuto problematiku vesměs neupravují a nanejvýš odkazují na úpravu jednotlivých právních řádů. Neexistuje jednotné pravidlo, které by státy při určování arbitrability používaly. Avšak určité jednotné znaky lze nalézt ve všech právních systémech. Obecně by se toto pravidlo dalo formulovat tak, že vztahy,

¹³³ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 125-126.

¹³⁴ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 144; LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 188.

¹³⁵ LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 187.

¹³⁶ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 144; BĚLOHLÁVEK 2008 op. cit., s. 285-286; RABAN 2004 op. cit., s. 75.

se kterými mohou strany libovolně disponovat, jsou arbitrabilní. Naopak ty, které mají veřejné důsledky (myšleno důsledky z pohledu veřejného práva) není možné rozhodnout v rámci rozhodčího řízení jakožto řízení soukromoprávní povahy, a tato jsou tedy vymezena národním soudům¹³⁷. V mnoha oblastech přesahujících do veřejného práva již však došlo v této otázce k průlomům.

Arbitrabilita je bezesporu jedním ze základních pilířů celého rozhodčího řízení. Nelze se ovšem setkat s žádnou jednotnou definicí a vymezením tohoto pojmu na mezinárodní úrovni (navzdory tomu, že v ostatním aspektech rozhodčího řízení lze tento trend pozorovat velmi silně). Žádný z významných mezinárodních dokumentů (jako je Newyorská úmluva či Vzorový zákon) se touto otázkou nezabývá. Vzorový zákon se pouze ve svém čl. 1 odst. 1 zmiňuje o své působnosti na mezinárodní obchodní arbitráž¹³⁸. Působnost je tedy vymezena obchodní povahou vztahů mezi subjekty. Dále pak v čl. 1 odst. 5 Vzorového zákona výslovně zakotvuje pravidlo, že na spory, které nemohou být podle jednotlivých právních řádů podřízeny rozhodčímu řízení vůbec, anebo pouze při splnění určitých podmínek, se nebude tento zákon vztahovat¹³⁹. Newyorská úmluva pak v čl. V odst. 2(a) v otázce arbitrability výslovně odkazuje na rozhodné právní řády (tedy hlavně na právní úpravu místa výkonu rozhodčího nálezu), když stanoví možnost odepřít uznání a výkon takového nálezu, pokud se zjistí, že předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení podle práva této země¹⁴⁰. Jediným konkrétnějším pravidlem, které si z této úmluvy lze vzít, je možnost podřídit rozhodčímu řízení jak vztahy smluvní, tak též vztahy mimosmluvní¹⁴¹.

Přestože tedy neexistuje jednotný mezinárodní přístup k otázce vymezení arbitrabilních sporů, přisuzuje pracovní skupina UNCITRAL (*UNCITRAL Working*

---

¹³⁷ REDFERN, HUNTER 2009 op. cit., s. 122-123.

¹³⁸ HRADILOVÁ, V. Diversita v přístupu k arbitrabilitě: obchodní aspekt rozhodčího řízení vs. rozšiřování přípustnosti sporů ve vybraných právních řádech [online]. In: *COFOLA 2009: the Conference Proceedings*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 2009, s. 829-839. Dostupné z: <<http://cofola09.sehnalek.cz/files/sbornik/cofola.pdf>> [cit. 31-05-2015]. ISBN 978-80-210-5151-5.

¹³⁹ UNCITRAL. Model Law on International Commercial Arbitration 1985 (as amended 2006) [online]. čl. 1 odst. 5. Dostupné z: <<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/0786998-Ebook.pdf>> [cit. 15-05-2015].

¹⁴⁰ United Nations. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (the „New York“ Convention) [online]. 1958. čl. V odst. 2(a). Dostupné z: <http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention.htmlhtml> [cit. 26-05-2015].

¹⁴¹ United Nations. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (the „New York“ Convention) [online]. 1958. čl. II odst. 1. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention.htmlhtml> [cit. 26-05-2015].

Group II) zabývající se arbitráží otázce arbitrability prioritní a zásadní význam¹⁴². Tato pracovní skupina ovšem také ve svých zprávách došla k závěru, že tato otázka nemůže být zatím řešena jednotně na mezinárodní bázi, jelikož souvisí s otázkou veřejného pořádku a tím i s otázkou suverenity jednotlivých států. Samotný veřejný pořádek je velmi obtížné jednotně definovat, neboť na danou problematiku každý stát nahlíží jinak.¹⁴³ Proto lze dospět k závěru, že obecně jsou za nearbitrabilní považovány pouze spory ve věcech osobního stavu a ve věcech trestních, kteréžto dvě oblasti uznává jako nearbitrabilní většina států¹⁴⁴.

Pro nalezení odpovědi na otázku, které spory jsou arbitrabilní, je tedy nutné se obrátit do jednotlivých právních řádů. Na světě lze nalézt státy s liberálním, nebo také široce vymezeným přístupem k arbitrabilitě, jako je např. Švýcarsko, Francie, Německo, Hongkong či Norsko nebo USA. Tyto země, kromě běžných majetkových sporů, řeší a často povolují rozhodčí řízení i ve vztazích vyplývajících z pracovněprávních vztahů, konkurzního práva, nároků z cenných papírů, práva rodinného, práva z duševního vlastnictví apod.¹⁴⁵ Naopak mezi země s více konzervativním postojem k této otázce lze řadit Čínu, Rusko či Spojené arabské emiráty¹⁴⁶. Tyto země více omezují okruh arbitrabilních sporů a často vycházejí z původního principu rozhodčího řízení, tedy že tento druh řešení sporů slouží pouze k urovnávání sporů z obchodního styku, tedy s obchodním aspektem¹⁴⁷.

Český právní řád je dle *Bělohávka*¹⁴⁸ nutné považovat spíše za méně liberální. S tímto názorem mohu spíše souhlasit. Nejedná se sice o typický striktně konzervativní přístup, ovšem na rozdíl od jiných vyspělých států je u nás otázka arbitrability ještě v mnoha oblastech zapovězena. To vyplývá zejména z ustanovení Zákona o rozhodčím řízení, který stanovuje, že strany mohou uzavřít rozhodčí smlouvu pouze v majetkových sporech, pokud tak není výslovně vyloučeno zákonem a pokud lze o předmětu sporu

---

¹⁴² Report of Working Group II (Arbitration and Conciliation) on the work of its forty-ninth session (A/CN.9/665). 48th session, Vienna, 15-19 September 2008, s. 2-3.

¹⁴³ Report of Working Group II (Arbitration and Conciliation) on the work of its forty-ninth session (A/CN.9/665). 48th session, Vienna, 15-19 September 2008, s. 2-3.

¹⁴⁴ HRADILOVÁ 2009 op. cit.

¹⁴⁵ BORN 2001 op. cit., s. 245.

¹⁴⁶ WEGEN, G., WILSKE, S. *Arbitration 2009 in 47 jurisdiction worldwide*. Londýn: Law Business Research Ltd., 2009, s. 251. ISBN 175-0-9947-200-9.

¹⁴⁷ HRADILOVÁ 2009 op. cit.

¹⁴⁸ BĚLOHLÁVEK 2008 op. cit., s. 27, s. 307-308.

uzavřít smír¹⁴⁹. Výklad pojmu majetkové spory pak musí být pojmán široce, jak bylo dovozeno Nejvyšším soudem ČR, který judikoval, že majetkové plnění je plnění ocenitelné v penězích, ale také např. i návrh na určení existence, či neexistence práva na takovéto plnění.¹⁵⁰

3.4 Rozhodčí nález a jeho vykonatelnost

Otázka uznávání a výkonu rozhodčích nálezů je natolik rozsáhlým tématem, že by postačila na vypracování samostatné diplomové práce. Pro posouzení vlivu rozhodčího nálezu a jeho uznávání a výkonu na rozhodování ekonomických subjektů při volbě způsobu řešení jejich sporů postačí jen stručné nastínění dané problematiky.

Definice pojmu rozhodčí nález se na první pohled jeví jako jasná. V rámci pramenů práva bychom ovšem jakoukoliv jasně stanovenou definici hledali marně. Výjimkou je Newyorská úmluva, která stanoví, že rozhodčí nález zahrnuje nejen nálezy vydané rozhodci ustanovenými pro každý jednotlivý případ, nýbrž i nálezy vydané stálými rozhodčími orgány, jimž se strany podrobily.¹⁵¹ Tato definice ovšem neposkytuje žádné bližší určení samotného pojmu. Doktrína tak vymezuje několik obecných náležitostí, které musí každý rozhodčí nález naplňovat. Jedná se o konečnost, závaznost, rozhodnutí ve věci samé, musí být rozhodováno o konkrétním sporu a musí se jednat o rozhodnutí většiny rozhodců. K tomu pak přistupují další podmínky potencionálně stanovené národními právními řády. Např. Zákon o rozhodčím řízení stanoví, že rozhodčí nález musí být písemný, určitý, musí obsahovat odůvodnění, musí se jednat o usnesení většiny rozhodců, jejichž většinou musí být podepsán.¹⁵² Takový rozhodčí nález poté může být uznán a vykonán v zahraničí na základě Newyorské úmluvy, případně na základě jiné bilaterální smlouvy či národní právní úpravy.

Jak již vyplynulo z textu výše, zcela zásadním dokumentem v této oblasti je Newyorská úmluva, která zavádí jednotná pravidla pro uznávání a výkon cizích rozhodčích nálezů v rámci všech signatářských států, kterých je dnes 149¹⁵³. Kromě

---

¹⁴⁹ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, § 2 odst. 1 a 2.

¹⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR č. R 31/1997. In: *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*.

¹⁵¹ United Nations. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (the „New York“ Convention) [online]. 1958. čl. I odst. 2. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention.htmlhtml> [cit. 31-05-2015].

¹⁵² Zákon. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, § 25.

¹⁵³ [online]. Dostupné z : <<http://www.newyorkconvention.org/contracting-states/list-of-contracting-states>> [cit. 31-05-2015].

pravidel pro uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů obsahuje také ustanovení o vykonatelnosti rozhodčích smluv. Pro účely této úmluvy je určení, zda se jedná o rozhodčí nález, zcela zásadní. Úmluva totiž nedopadá na mezitímní nálezy, procesní rozhodnutí rozhodců či předběžná opatření.¹⁵⁴ Dále je nutné, aby se z pohledu místa, kde má k uznání a výkonu dojít, jednalo o cizí rozhodčí nález. To znamená, že rozhodčí nález není v zemi uznání a výkonu považován za domácí.¹⁵⁵ Pokud nález naplňuje tyto znaky, musí být podle Newyorské úmluvy v signatářských státech uznán, a to až na případy, kdy (i) strany byly nezpůsobilé uzavřít rozhodčí smlouvu; (ii) straně, proti které je nález uplatňován, nebylo umožněno uplatnit před rozhodci své požadavky; (iii) rozhodnutý spor nebyl obsažen v předmětu rozhodčí smlouvy; (iv) složení rozhodčího soudu nebylo v souladu s dohodou stran; (v) nález se nestal závazným nebo byl zrušen; (vi) předmět sporu není dle práva uznávající země arbitrabilní; a (vii) uznání nebo výkon nálezu je v rozporu s veřejným pořádkem země výkonu.¹⁵⁶ V těchto případech může dojít k odepření uznání a vykonatelnosti. Důležité též je, že Newyorská úmluva je založena na principu univerzality, tedy že se všemi rozhodčími nálezy ze smluvních i mimosmluvních států je zacházeno stejně.¹⁵⁷ Použitelnost úmluvy je tedy možné omezit pouze na základě výjimky označované jako tzv. výhrada vzájemnosti, která vzhledem k rozšířenosti této úmluvy již nemá valného uplatnění.

V případech, kdy se neuplatní Newyorská úmluva, kterých dnes bude značná menšina, dochází k aplikaci případných bilaterálních či jiných mezinárodních smluv uzavřených mezi státy, mezi kterými má dojít k uznání a výkonu rozhodčího nálezu. Pokud není ani takovéto mezinárodní smlouvy, nastupuje národní právní úprava státu, na jehož území má k uznání a výkonu dojít, a to většinou ve formě zákona. V těchto případech si každý jednotlivý právní řád upraví vlastní podmínky pro uznání tak, aby

---

¹⁵⁴ SVOBODOVÁ, K. Newyorská úmluva a autonomie vůle stran v mezinárodním rozhodčím řízení [online]. In: *COFOLA 2009: the Conference Proceedings*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 2009, s. 1230 - 1247. Dostupné z: <<http://cofola09.sehnalek.cz/files/sbornik/cofola.pdf>> [cit. 31-05-2015]. ISBN 978-80-210-5151-5.

¹⁵⁵ United Nations. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (the „New York“ Convention) [online]. 1958. čl. I odst. 1. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention.htmlhtml> [cit. 31-05-2015].

¹⁵⁶ United Nations. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (the „New York“ Convention) [online]. 1958. čl. V. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention.htmlhtml> [cit. 31-05-2015].

¹⁵⁷ BERG, A. J. *The New York Arbitration Convention of 1958*. The Hague: Kluwer Law and Taxation Publishers, 1981, s. 12. ISBN 90-6544-035-6.

vyhovovaly prostředí daného státu. U nás toto aktuálně upravuje Zákon o mezinárodním právu soukromém¹⁵⁸.

4. Vztah k národním soudům

Vztah národních soudů k rozhodčímu řízení se v průběhu času měnil. Zpočátku byly soudy k rozhodčímu řízení spíše skeptické a snažily se jej co nejvíce omezovat a kontrolovat.¹⁵⁹ Postupně však došlo k uvolnění poměrů až k dnešnímu stavu, kdy mají strany širokou možnost volby arbitráže namísto řízení soudního s jistotou minimálních zásahů ze strany soudců. Důkazem toho je, že ve většině států s moderními právními řády je dnes rozhodčí řízení upřednostňováno před soudním procesem. Dalším projevem stále větší samostatnosti a nezávislosti rozhodčího řízení je též pravidlo tzv. „autonomie“ či „separace smluv“ (*principle of separability*), která zajišťuje nezávislost rozhodčí smlouvy na smlouvě hlavní a to tak, že i v případech, kdy je smlouva hlavní neplatná, se bude na rozhodčí smlouvu hledět jako na platnou.¹⁶⁰ Tudíž bude stále respektována vůle stran podřídit spor rozhodcům, jejichž příslušnost bude zachována.

U nás je příkladem upřednostnění arbitráže § 106 Občanského soudního řádu, který stanoví, že pokud soud k námitce žalovaného uplatněné nejpozději při prvním jeho úkonu ve věci samé zjistí, že věc má být podle smlouvy účastníků projednána v řízení před rozhodci, nemůže věc dále projednávat a řízení zastaví.¹⁶¹ Ze znění samotného zákona je patrné, že tato povinnost soudu není absolutní, ale musí dojít k uplatnění námitky některou ze stran před soudem. Není zde tedy povinnost soudu postupovat z úřední povinnosti. Zákon též stanoví korektivy této povinnosti soudu. Řízení před soudem proběhne, pokud strany prohlásí, že na rozhodčí smlouvě netrvají, nebo pokud soud zjistí, že v dané věci nemůže být rozhodčí řízení konáno nebo pokud je rozhodčí smlouva neplatná či vůbec neexistuje, dále pak pokud věc přesahuje rámec rozhodčí smlouvy nebo sám rozhodčí soud odmítl věc projednat^{162, 163}.

¹⁵⁸ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. §§ 120-122.

¹⁵⁹ LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 356.

¹⁶⁰ REDFERN, HUNTER 2009 op. cit., s. 440.

¹⁶¹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. § 106 odst. 1.

¹⁶² S tímto souvisí oprávnění rozhodců rozhodovat o své vlastní pravomoci, které je ustanoveno v § 15 Zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení.

¹⁶³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. § 106 odst. 1, věta za středníkem a věta druhá.

Podobné upřednostnění arbitráže stanoví i další právní řády. Příkladem je článek 9 anglického arbitrážního zákona¹⁶⁴, který umožňuje straně sporu, proti které je zahájen soudní proces, domáhat se v případě platně uzavřené rozhodčí smlouvy zastavení takového řízení a odkázání na arbitrážní soud. Tento institut se nazývá tzv. stavení soudního řízení (*stay of legal proceedings*). Z mezinárodních dokumentů je pak toto pravidlo zakotveno ve Vzorovém zákoně, který stanoví, že soudy mohou zasahovat do rozhodčího řízení pouze, pokud tak umožňuje zákon některého státu.¹⁶⁵ I Vzorový zákon tedy počítá s omezením soudních zásahů do rozhodčího řízení, přestože v této úpravě následně pouze odkazuje na národní právní řády.

Přes toto zjevné osamostatnění arbitráže a tendence co nejmenšího zasahování ze strany soudní moci hrají soudy stále významnou roli, a to hlavně při vyplňování mezer v pravidlech upravujících průběh rozhodčího řízení a při následném výkonu rozhodčích nálezů. Obecně mluvíme o dvou hlavních funkcích soudů. Jedná se o funkci pomocnou a funkci kontrolní, přičemž druhá zmíněná se zaměřuje převážně na konečný rozhodčí nález. Do jaké míry mohou soudy zasahovat do rozhodčího řízení, kontrolovat jej či nahrazovat nebo zajišťovat úkony v jeho rámci vždy záleží na právním státu každého konkrétního státu, jehož právo je pro danou část rozhodčího řízení rozhodné.

4.1 Podpůrné funkce soudů vůči rozhodčímu řízení

Podpůrná funkce soudu povětšinou spočívá v činnostech, kterými se soudní orgán snaží podpořit rozhodčí řízení, tedy snaží se primárně zajistit, aby samotné řízení proběhlo. Podle *Lewa, Mistelise a Krölla* se zásahy soudu do rozhodčího řízení dají dělit na tři kategorie: (i) úkony, které jsou čistě procesního charakteru a nahrazují ty, které nemohou provést sami rozhodci; (ii) úkony zachovávající *status quo*; a (iii) úkony, které mají zajistit, že rozhodčí nález bude mít zamýšlený praktický efekt a bude vymahatelný.¹⁶⁶ Opět bude záležet na každém konkrétním právním řádu, jaké podpůrné funkce do rukou soudů vloží a jak upraví celý mechanismus zapojení soudní soustavy.

---

¹⁶⁴ (English) Arbitration Act. 1996. čl. 9 [online]. Dostupné z: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>> [cit. 31-05-2015].

¹⁶⁵ UNCITRAL. UNCITRAL Arbitration Rules (with new article 1, paragraph 4, as adopted in 2013) [online]. čl. 5. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf> [cit. 26-05-2015].

¹⁶⁶ LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 369.

Jen v krátkosti bych nyní zmínil nejzákladnější a nejdůležitější pravomoci, které jsou národním soudům propůjčovány, aby mohly pozitivně ovlivnit průběh rozhodčího řízení. Před zahájením řízení se jedná hlavně o jmenování rozhodců, pokud tak neučinily samy strany sporu. U nás je toto pravidlo zakotveno v § 9 Zákona o rozhodčím řízení¹⁶⁷. Další otázkou jsou předběžná opatření. Obecně je pravomoc vydat předběžné opatření pouze v rukou národních soudů. Tato exkluzivita je ovšem v posledních letech postupně prolamována, a to díky vlivu Vzorového zákona, který v omezené míře přiznává tuto pravomoc i samotným rozhodčím soudům. Ten stanoví, že strany mohou žádat rozhodčí soud o vydání předběžného opatření, pokud tuto možnost předem nevyloučily, a to pouze pro omezené účely.¹⁶⁸ Dále pak stanoví korektivy, které musí být rozhodci vzaty v potaz při rozhodování o takové žádosti: (i) hrozící nebezpečí musí podstatně převyšovat újmu, která vznikne straně, proti které je předběžné opatření směřováno; a (ii) existuje zde rozumný předpoklad, že strana žádající o vydání předběžného opatření následně též uspěje v samotném sporu.¹⁶⁹ Vliv Vzorového zákona lze poté nalézt například v Rozhodčích pravidlech ICC u institutu tzv. *emergency arbitrator*.¹⁷⁰

Další podpůrné pravomoci se vztahují na samotný průběh rozhodčího řízení. Jedná se především o zajišťování a případné předvedení svědků, zajišťování důkazů, zpřístupnění dokumentace a ve fázi po vydání rozhodčího nálezu jde pak především o jeho přezkum a následné uznání a výkon. Tato poslední fáze je popsána dále.

4.2 Přezkum rozhodčích nálezů

Kromě pomocné funkce mají soudy vůči rozhodčímu řízení také funkci kontrolní. Vzhledem k tomu, že do samotného průběhu arbitráže nejsou soudy, až na případy pomocných funkcí, oprávněny zasahovat, tento přezkum může probíhat primárně na úrovni rozhodčího nálezu. Zde dochází k diferenciaci z hlediska toho, jaký soud, kterého státu a při jaké příležitosti rozhodčí nález přezkoumává. Je tedy možné

¹⁶⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 9.

¹⁶⁸ UNCITRAL. UNCITRAL Arbitration Rules (with new article 1, paragraph 4, as adopted in 2013) [online]. čl. 17. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf> [cit. 26-05-2015].

¹⁶⁹ UNCITRAL. UNCITRAL Arbitration Rules (with new article 1, paragraph 4, as adopted in 2013) [online]. čl. 17A. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf> [cit. 26-05-2015].

¹⁷⁰ ICC. Rules of Arbitration [online]. Paříž, 2012. APPENDIX V. Dostupné z: <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/>> [cit. 20-05-2015].

přezkoumat rozhodčí nález (i) ihned po vydání; nebo (ii) při jeho uznávání a případně při následném výkonu takového nálezu. Pro každou z těchto variant jsou v rámci mezinárodní arbitráže příslušné k přezkumu soudy jiného státu.

Národní soudy tedy v převážné většině případů mají určitou kontrolu nad výsledkem rozhodčího řízení. Existují ovšem i právní řády, byť je tato varianta spíše výjimečná, které umožňují stranám zcela vyloučit jakékoliv přezkoumání vydaného rozhodčího nálezu ze strany státních soudů. Například v Belgii je tato možnost dána v případech, kdy žádná ze stran není státním příslušníkem Belgie nebo nemá na území Belgie trvalé bydliště a v případech právnických osob sídlo nebo obchodní závod.¹⁷¹ Stejná možnost je dána i dle anglického práva, ovšem pouze v rámci tzv. nepovinných ustanovení, což znamená, že ne všechny právní otázky mohou být z přezkumu vyloučeny. U těch, u kterých tato možnost dána je, strany musí tuto možnost výslovně využít (neděje se tak automaticky či konkludentně).

(i) V prvním případě se jedná o aktivní snahu strany, která se snaží o zneplatnění rozhodčího nálezu. Podle *Tweeddalea* i dalších autorů lze napadnout rozhodčí nález primárně před soudy státu, ve kterém byl vydán. Určení sudiště může být odvozováno od místa, kde probíhalo samotné řízení, nebo naopak od místa, kde došlo přímo k aktu vydání rozhodčího nálezu. Tato místa se mohou lišit, ale povětšinou budou splývat a jejich rozlišování tak nebude větší problém.¹⁷² Důvody pro zrušení rozhodčího nálezu soudem jsou napříč státy vesměs stejné¹⁷³. Jedná se především o nearbitrabilitu sporu, neplatnost rozhodčí smlouvy či její zrušení nebo fakt, že se nevztahuje na daný případ, nezpůsobilost rozhodce, rozhodčí nález nebyl přijat většinou soudců, byly porušeny principy spravedlivého procesu, či plnění samotné je právně či fakticky nemožné.

(ii) Druhá možnost jakéhosi kvazi přezkumu rozhodčího nálezu je při jeho uznávání a případném výkonu. Vzhledem k tomu, že většina států jsou dnes signatáři Newyorské úmluvy, bude možné odmítnout výkon rozhodčího nálezu pouze za podmínek stanovených v této úmluvě (viz kapitola 3.4). V rozsahu těchto pravomocí lze mluvit o přezkumu rozhodčího nálezu. Pokud by se ovšem Newyorská úmluva na daný vztah neaplikovala, řeší uznávání rozhodčích nálezu jiné případné bilaterální či multilaterální smlouvy, a pokud jich není, nastupují právní normy konkrétního státu, ve

¹⁷¹ TWEEDDALE 2007 op. cit., s. 397.

¹⁷² TWEEDDALE 2007 op. cit., s. 372-379.

¹⁷³ U nás je taxativní výčet důvodů stanoven v § 31 Zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení.

kterém má k uznání a výkonu dojít. Tyto normy též většinou obsahují důvody, pro které může být rozhodčí nález přezkoumán a případně odmítnut. U nás se jedná o § 121 Zákona o mezinárodním právu soukromém¹⁷⁴. Důležité ovšem je si uvědomit, že soudy mohou rozhodčí nález přezkoumat primárně po stránce založení rozhodčího řízení a dále po stránce procedurální, nikoliv však z hlediska rozhodnutí v meritu sporu.¹⁷⁵

5. Rozhodčí řízení v praxi, jeho výhody a nevýhody

V této poslední části své práce bych rád shrnul hlavní výhody a nevýhody rozhodčího řízení oproti jiným způsobům řešení sporů, především pak proti řízení soudnímu. Při tomto hodnocení budu vycházet z poznatků, které byly doposavad rozebrány. Popsány budou nejčastější důvody, které vedou ekonomické subjekty k volbě rozhodčího řízení pro řešení jejich sporů, a také volby činěné ohledně některých rozhodujících aspektů arbitráže a pohnutky, které za těmito volbami stojí.

Autoři běžně ve svých publikacích zabývajících se rozhodčím řízením shrnují jeho základní výhody a nevýhody. Například *Rozehnalová* považuje za největší přednosti rozhodčího řízení širokou autonomii vůle stran při určování pravidel a jiných aspektů řízení, neveřejnost řízení, dobré předpoklady pro uznání a výkon rozhodčích nálezů, jednodušší procesní pravidla či využívání znalců a odborníků jako rozhodců.¹⁷⁶ O výhodnosti arbitráže z hlediska nákladů řízení autorka již ovšem polemizuje a odkazuje na několik aspektů hrajících při jejich určení rozhodující roli. Tím narušuje názor, že rozhodčí řízení je hlavně levnější a časově méně náročnou alternativou k řízení soudnímu. Naopak rozdílný přístup jednotlivých právních řádů k otázce arbitrability, problémy ohledně předběžných opatření a další otázky týkající se průběhu řízení, jako jsou donucovací prostředky arbitrážních soudů při předvolávání svědků či samotných účastníků, řadí autorka mezi nevýhody rozhodčího řízení.¹⁷⁷

V této souvislosti bych se chtěl zabývat zhodnocením některých nejvýznamnějších kladů a záporů rozhodčího řízení, jak jsou primárně vnímány a hodnoceny samotnými ekonomickými subjekty jako konečnými uživateli arbitráže. Za tímto účelem budu vycházet ze závěrů učiněných v rámci průzkumů, které iniciovala

¹⁷⁴ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, § 121.

¹⁷⁵ KARTON 2013 op. cit., s. 46.

¹⁷⁶ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 82-85.

¹⁷⁷ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 85-86.

univerzita *Queen Mary University of London* (dále jen „Univerzita“) ve spolupráci s předními světovými advokátními kancelářemi¹⁷⁸. Tyto průzkumy se zabývají tím, které skutečnosti vedou subjekty trhu k volbě rozhodčího řízení jako způsobu řešení jejich sporů a jaká rozhodnutí např. ohledně volby typu rozhodčího řízení či volby sudiště jsou činěna a které okolnosti jsou pro rozhodování ekonomických subjektů zásadní. Závěry byly učiněny na základě odpovědí získaných od více než stovky zástupců společností pohybujících se na mezinárodním trhu a na poli mezinárodní litigace. Dotazováni byli především vedoucí právních oddělení či oddělení zahraničních vztahů a zahraničního obchodu. Tyto závěry následně uvedu do kontextu s teoretickými závěry o arbitráži.

Pro zjednodušení budu v textu používat následující zkratky: „**Průzkum 2006**“¹⁷⁹, „**Průzkum 2008**“¹⁸⁰, „**Průzkum 2010**“¹⁸¹ a „**Průzkum 2012**“¹⁸². Univerzita ve spolupráci s *White&Case* vypracovala ještě jeden průzkum v roce 2013, který se věnoval preferencím v oblasti rozhodčího řízení čistě z hlediska odvětví průmyslu.

Tento průzkum jsem do svého hodnocení nezařadil¹⁸³. V současné době probíhá nový průzkum zabývající se zlepšeními a inovacemi na poli rozhodčího řízení¹⁸⁴.

5.1 Výhody

Jako vše i rozhodčí řízení má své klady i zápory. Při rozhodování, zda je vhodné jej zvolit, je nutné si uvědomit jednotlivé vlastnosti daného procesu a vyhodnotit, do jaké míry se arbitrážní řešení sporu hodí na konkrétní situaci daných ekonomických

---

¹⁷⁸ První dva použité výzkumy z roku 2006 a 2008 byly provedeny ve spolupráci s advokátní kanceláří PricewaterhouseCoopers a zbylé dva výzkumy z let 2010 a 2012 ve spolupráci s advokátní kanceláří White & Case LLP.

¹⁷⁹ International arbitration: Corporate attitudes and practices 2006 [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2006. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2006/123975.html>> [cit. 15-03-2015]. (dále jen „**Queen Mary University of London. Průzkum 2006. [online].**“)

¹⁸⁰ International Arbitration: Corporate attitudes and practices 2008 [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2008. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2008/index.html>> [cit. 15-03-2015]. (dále jen „**Queen Mary University of London. Průzkum 2008. [online].**“)

¹⁸¹ International Arbitration Survey: Choices in International Arbitration [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2010. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2010/index.html>> [cit. 15-03-2015]. (dále jen „**Queen Mary University of London. Průzkum 2010. [online].**“)

¹⁸² Current and Preferred Practice in the Arbitral Process [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2012. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2012/index.html>> [cit. 15-03-2015]. (dále jen „**Queen Mary University of London. Průzkum 2012. [online].**“)

¹⁸³ Corporate Choices in International Arbitration: Industry Perspectives [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2013. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2013/index.html>> [cit. 15-03-2015].

¹⁸⁴ International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2015. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2015/index.html>> [cit. 15-03-2015].

subjektů. Nejčastěji dochází k vymezení výhod a nevýhod rozhodčího řízení metodou porovnávání jednotlivých aspektů arbitráže vůči řízení soudnímu. Pokud tedy dále v textu mluvím o výhodách či nevýhodách arbitráže, myslím tím výhody či nevýhody právě vůči řízení před soudy. Samozřejmě toto nelze generalizovat, jelikož právní úprava soudního řízení se napříč státy liší. Jedná se tedy o jakýsi všeobecný přístup.

5.1.1 Flexibilita

Flexibilita se řadí mezi nejvýznamnější výhody rozhodčího řízení vůbec a je spojována především s možností přizpůsobovat procesní pravidla a upravovat průběh samotného řízení. Flexibilita je stranami o to více vítána v oblasti mezinárodního obchodu, ve kterém je nutné, aby se strany vyrovnaly s kulturními, právními a jinými rozdíly mezi jednotlivými státy. V takovém případě je široká, ale stále racionální míra flexibility nezbytná.

Samotná flexibilita by se dala označit za širokou autonomii vůle danou stranám i rozhodcům¹⁸⁵. Jedná se vlastně o jakýsi nadřazený pojem mnoha ostatních vlastností spojovaných s rozhodčím řízením, které tak tvoří podmnožinu flexibility. Lze sem řadit možnost volby místa sudiště, procesních pravidel, rozhodného práva, rozhodců. Dále sem patří další vlastnosti, které se ovšem pojí i k řízení soudnímu, jako je disponování předmětem sporu, tedy možnost spor kdykoliv ukončit, sjednat smír či po vydání rozhodčího nálezu práva z něho plynoucí neuplatnit. Strany si tak mohou do jisté míry upravit své řízení tzv. „sobě na míru“. Často se zde projevuje snaha o co největší možnou míře volnosti, nezávislosti na státních orgánech, ale také využití možnosti angažovat namísto soudců experty pro danou oblast a možnost vyhnout se rigidnímu soudnímu uspořádání.¹⁸⁶ Ani tato autonomie však není bezbřehá a musí se řídit alespoň minimálními pravidly stanovenými jednotlivými státy či rozhodčími institucemi.

S rostoucí mírou flexibility ovšem rostou též jistá rizika. Čím více se strany chtějí odchýlit od zaběhnutých pravidel, tím více riskují, že jejich arbitráž nebude v konečném důsledku zcela funkční a efektivní. Navíc, co se při uzavírání smluv jeví jako jasné a srozumitelné, může v okamžiku vzniku sporu posloužit jako dvousečná zbraň. Strany tak kvůli ustanovením, kterými se snažily dosáhnout co největší míry volnosti,

---

¹⁸⁵ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 84.

¹⁸⁶ BORN 2014 op. cit., s. 85.

nakonec skončí tzv. ve sporu o řešení sporu.¹⁸⁷ Namísto řízení o vzniklém problému tak budou čelit průtahům spojeným s určováním, jak má vůbec samotné řízení probíhat, jaká se na něho vztahují pravidla či zda vůbec ujednání o rozhodčím řízení existuje.

Není tedy překvapující, že v rámci Průzkumu 2006 označil flexibilitu za výhodu rozhodčího řízení¹⁸⁸ největší počet respondentů, byť ji ne vždy řadili na nejvyšší místo, co se týče důležitosti. Jako jednu ze tří největších výhod zvolilo flexibilitu hned 62 respondentů, což je o osm respondentů více, než měla důvěrnost rozhodčího řízení na místě druhém. Co se týče počtu respondentů, kteří zvolili flexibilitu jako vůbec největší výhodu arbitráže, těch bylo naopak pouhých jedenáct oproti dvaceti čtyřem, kteří volili na prvním místě vykonatelnost rozhodčího nálezu, jež tak v tomto ohledu zvítězila. Přesto je možné dovést, že i mezi ekonomickými subjekty je flexibilita brána jako jedna z největších předností arbitráže. To bylo následně potvrzeno i v Průzkumu 2008¹⁸⁹ a Průzkumu 2010¹⁹⁰.

5.1.2 Uznání a vykonatelnost rozhodčího nálezu v cizích státech

Za největší výhodu rozhodčího řízení je považována vykonatelnost rozhodčího nálezu v cizích státech, než ve kterých byl vydán. Na tuto výhodu arbitráže oproti soudnímu řízení poukazují jak čeští,¹⁹¹ tak i zahraniční autoři¹⁹². Jasnou dominanci této výhody co do podstatnosti mezi ekonomickými subjekty ukázal i Průzkum 2006¹⁹³, kdy 48 respondentů uvedlo vykonatelnost rozhodčího nálezu mezi největšími výhodami arbitráže a z toho 24 jich ji uvedlo jako výhodu zcela nejvýznamnější.

Průzkum 2008¹⁹⁴ následně potvrdil spokojenost respondentů s vykonatelností arbitrážních rozhodnutí, když pouhých 19% dotázaných uvedlo, že v minulosti čelilo problémům při uznání a výkonu jimi dosaženého rozhodčího nálezu. Nejdůležitější pro výběr státu, ve kterém se strana bude snažit o vykonatelnost nálezu, je přítomnost majetku povinného. Pokud již dojde na problémy s vykonatelností rozhodčího nálezu, ty

---

¹⁸⁷ Arbitration - Is It Good or Bad for You? Volume II - Disadvantages. [online]. The Law Office of Dennis Negron. Dostupné z: <http://www.dirtattv.com/publications/050207_ARBITRATION_disadv_FINAL.pdf> [cit. 27-05-2015].

¹⁸⁸ Queen Mary University of London. *Průzkum 2006*. s. 6. [online].

¹⁸⁹ Queen Mary University of London. *Průzkum 2010*. s. 5. [online].

¹⁹⁰ Queen Mary University of London. *Průzkum 2012*. s. 30. [online].

¹⁹¹ Např. ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 85.

¹⁹² Např. TWEEDDALE 2007 op. cit., s.39.

¹⁹³ Queen Mary University of London. *Průzkum 2006*. s. 6. [online].

¹⁹⁴ Queen Mary University of London. *Průzkum 2006*. s. 10-12. [online].

jsou v 70% založeny na nedostatečnosti či nedohledatelnosti takového majetku. Až poté následuje s 6% fakt, že daný stát není signatářem Newyorské úmluvy. V oblasti státní správy a soudů pak dotázaní nejčastěji čelili byrokratickým překážkám (56%) a korupci místních soudů (10%). Za nejproblematictější státy co do uznání a výkonu rozhodčích nálezů byly označeny Čína, Indie a Rusko. O úspěšnosti rozhodčího řízení z hlediska vykonatelnosti svědčí též fakt, že 44% respondentů bylo schopno dosáhnout 100% uspokojení svého nároku a dalších 40% dosáhlo na 75% přiznaných nároků.

5.1.3 Důvěrnost rozhodčího řízení

V první řadě je nutné si uvědomit, že důvěrnost řízení v nejširším pojetí může zahrnovat (i) neveřejnost samotného jednání; a (ii) mlčenlivost týkající se informací a materiálů, které rozhodci a jednotlivé strany během řízení získají.

(i) Neveřejnost jednání je běžným standardem, který je zakotven v mnoha pramenech rozhodčího řízení, ať už se jedná o Rozhodčí pravidla LCIA¹⁹⁵, Rozhodčí pravidla ICC¹⁹⁶ nebo i český Zákon o rozhodčím řízení¹⁹⁷. Možnost neveřejnosti zakotvují i Rozhodčí pravidla UNCITRAL¹⁹⁸, která stanoví, že se rozhodčí řízení bude konat neveřejně, pokud je to nutné z důvodu ochrany důvěrných informací, a také pokud není možné zprostředkovat veřejnosti přístup na jednání, a to po předchozí konzultaci se stranami sporu.

Je evidentní, že oproti řízení soudnímu směřuje arbitráž k neveřejnosti, tedy k jednání za zavřenými dveřmi. Strany mají možnost vyloučit z řízení jakékoliv třetí osoby. Kdo je ovšem touto třetí osobou? Samozřejmě za ně nemůžeme počítat ty, kteří mají na průběh řízení a jeho výsledek zásadní vliv, tedy svědky, znalce, tlumočníky nebo zástupce stran. Anglické soudy tuto osobu definovaly jako osobu, jejíž přítomnost není nezbytná nebo vhodná k řádnému průběhu rozhodčího řízení.¹⁹⁹ Jak ovšem ve své

---

¹⁹⁵ LCIA. Arbitration Rules. Londýn, 2014. čl. 19.4. [online]. Dostupné z: <http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.aspx#Article14> [cit. 18-05-2015].

¹⁹⁶ ICC. Rules of Arbitration [online]. Paříž, 2012. čl. 26 odst. 3. Dostupné z: <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/>> [cit. 18-05-2015].

¹⁹⁷ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení. § 19.

¹⁹⁸ UNCITRAL. Arbitration Rules [online]. 2013. čl. 6. Dostupné z: <<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-2013/UNCITRAL-Arbitration-Rules-2013-e.pdf>> [cit. 18-05-2015].

¹⁹⁹ High Court of Australia ze dne 7. 4. 1995, ESO Australia Resources Ltd v Plowman [online]. Dostupné z: <http://www.austlii.edu.au/cgi-bin/sinodisp/au/cases/cth/high_ct/183clr10.html?stem=0&synonyms=0&query=~%20plowman%20esso> [cit. 06-06-2015].

publikaci upozorňuje *Tweeddale*, tato neveřejnost má i své nevýhody.²⁰⁰ Jde především o to, že rozhodcům není dána možnost konat společné řízení v případech, kdy u jednoho (či více) rozhodčích soudů probíhá několik spolu souvisejících řízení. K takovému spojení by mohlo dojít pouze či výslovném souhlasu stran, který ovšem často není dán. Samostatně vedená řízení pak znamenají zbytečné náklady pro strany i rozhodčí soudy.

(ii) Mlčenlivost ohledně informací získaných během řízení je o něco problematičtější. Poměrně jasně je řešena povinnost rozhodců a dalšího personálu rozhodčího soudu účastníciho se na řízení zachovávat mlčenlivost o věcech daného případu. Tato povinnost je povětšinou zakotvena přímo v legislativě nebo v jednacím řádu příslušného rozhodčího soudu²⁰¹. Naopak samotné strany jsou ze zákona nebo na základě jednacích řádů vázány mlčenlivostí jen výjimečně. Většina právních řádů o mlčenlivosti v rámci arbitráže mlčí. To platí pro USA, Anglii, Švýcarsko i Českou republiku.²⁰² Výjimky jsou pak stanoveny hlavně judikaturou. Příkladem je Anglie, ve které soudní praxe zastává přístup založený na odůvodnění, že strany volí rozhodčí řízení za účelem zajištění neveřejnosti a z toho nepřímo cílí i k mlčenlivosti, která je implicitní podstatou arbitráže.²⁰³ Tento přístup následně převzala např. i soudní praxe v Singapuru.²⁰⁴ Určitým mezistupněm je pak pravidlo obsažené v Rozhodčích pravidlech ICC, která stanoví, že rozhodčí soud na žádost některé ze stran učiní opatření k zajištění mlčenlivosti ohledně řízení a dalších záležitostí spojených s řízením a učiní veškerá opatření k ochraně obchodního tajemství a důvěrných informací.²⁰⁵ Obecně lze tedy shrnout, že rozhodčí řízení není ze své podstaty spojeno s automatickou povinností mlčenlivosti stran, ale tyto strany si mlčenlivost musí primárně mezi sebou sjednat.

Jak ukazuje Průzkum 2010²⁰⁶, 64% respondentů považuje mlčenlivost za velice důležitý a dalších 24% za značně důležitý aspekt arbitráže. Zde se ovšem projevuje jistá

---

²⁰⁰ TWEEDDALE 2007 op. cit., s. 352.

²⁰¹ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení. § 6 odst. 1; ICC. Rules of Arbitration [online]. Paříž, 2012. APPENDIX II, čl. 1. Dostupné z: <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/>> [cit. 20-05-2015].

²⁰² BORN 2014 op. cit., s. 2784.

²⁰³ The English Supreme Court of Judicature QBCMF / the Court of Appeal (civil Division) ze dne 19. 12. 1997, *Ali Shipping Corp. v. Shipyard Trogir* [online]. Dostupné z: <<http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/1997/3054.html>> [cit. 06-06-2015].

²⁰⁴ The Singapore High Court dne 6. 6. 2003, *Myanma Yang Chi Oo Co. Ltd. v Win Win Nu* [online] Dostupné z: <[http://www.singaporelaw.sg/sglaw/images/ArbitrationCases/\[2003\]_2_SLR%28R%29_0547.pdf](http://www.singaporelaw.sg/sglaw/images/ArbitrationCases/[2003]_2_SLR%28R%29_0547.pdf)> [cit. 06-06-2015].

²⁰⁵ ICC. Rules of Arbitration [online]. Paříž, 2012. čl. 22 odst. 3. Dostupné z: <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/>> [cit. 18-05-2015].

²⁰⁶ Queen Mary University of London. *Průzkum 2010*. s. 29-31. [online].

neznalost pravidel ovládajících rozhodčí řízení. Celých 50% dotázaných odpovědělo, že arbitráž považují za důvěrnou i v případě, že mlčenlivost mezi stranami nebyla výslovně ujednána. Dalších 12% na tuto otázku neznalo odpověď. Je proto nasnadě se zamyslet, do jaké míry ovlivňuje aspekt mlčenlivosti volbu stran a do jaké míry se této mlčenlivosti dosahuje. Jak jsem zmínil v předchozím odstavci, jen ojediněle podléhá arbitrážní řízení zcela nebo ve značné míře automatické povinnosti mlčenlivosti, pomineme-li veřejně dostupné informace. Je tedy doporučeníhodné vždy mezi stranami výslovně dohodnout mlčenlivost řízení a její rozsah. Závěrem tedy je, že výhodou rozhodčího řízení není automatická povinnost mlčenlivosti vztahující se na každé řízení, ale možnost stran si tuto mlčenlivost dle své vůle sjednat, čímž se rozhodčí řízení značně liší od řízení soudního.

5.1.4 Možnost volby rozhodců

Jen na okraj bych se chtěl zmínit o další vlastnosti arbitráže, která je veřejností většinou vnímána jako jedna z výhod. Jde o možnost jmenování rozhodců pro konkrétní rozhodčí řízení. Jedná se o jeden z projevů flexibility, kterou jsem rozebral na začátku této kapitoly. Navíc právě volba rozhodců se též odráží v další vlastnosti, kterou je zapojení expertů do rozhodování sporu (např. experti v oblasti techniky, ekonomie, chemie, inženýrství atd.). Dále je volba rozhodců jedním z prostředků, kterým je ovlivňována neutralita rozhodčího řízení. Pokud je volba ponechána čistě na stranách sporu, je do určité míry diskutabilní, nakolik bude rozhodce jmenovaný právě jednou ze stran nestanný a nezávislý. Z toho důvodu je volba rozhodců prováděna pomocí systému, kdy strany volí stejný počet rozhodců a tito zvolení rozhodci následně volí jednoho nebo více dalších rozhodců, u kterých by měla být zajištěna větší míra nestrannosti a nezávislosti.

Průzkum 2006²⁰⁷ ukázal, že většina subjektů při volbě rozhodců dá na doporučení třetí strany. Pouze 33% dotázaných volí arbitry dle vlastní zkušenosti. Velkou roli zde hrají doporučení externích právních poradců. Za vyhledávané přednosti rozhodce pak byly označeny na prvním místě reputace, následovaná odborností, znalostí rozhodného práva a též znalostí jazyka. Celých 33% dotázaných si ovšem stěžovalo, že

---

²⁰⁷ Queen Mary University of London. *Průzkum 2006*. s. 16-17. [online].

nemají dostatečný rozsah možností při volbě rozhodců a uvítali by, kdyby se tento výběr do budoucna rozšířil.

Na tyto poznatky navázal Průzkum 2010²⁰⁸, který ukázal jistý posun, ať už se jedná o samorozhodce či rozhodce rozhodující v senátech. Co do vlastností rozhodujících pro volbu se na prvním místě umístila otevřenost, následovaná spravedlivostí, předchozími zkušenostmi s rozhodčím řízením, kvalitou rozhodčích nálezů a až na čtvrtém a pátém místě byla volena reputace. Došlo tedy k jistému posunu od důvěry v rozhodcovu pověst k preferenci opravdových kvalit rozhodce. Respondenti též kladli značný důraz na schopnost rozhodce komunikovat se stranami sporu a vést je ke smírnému řešení. Přes veškerou oblíbenost rozhodčího řízení však tento průzkum také ukázal, že celých 50% dotázaných již bylo nespokojeno s prací rozhodce, a to převážně kvůli výstupům rozhodce, nedostatečnému vedení řízení, způsobení průtahů či nedostatečnému odůvodnění rozhodnutí.

Průzkum 2012²⁰⁹ se pak následně zaměřil na samotný proces volby rozhodců. Stejně jako Průzkum 2010 potvrdil, že strany preferují jmenování dvou rozhodců, kteří následně volí předsedu daného rozhodčího senátu. Dále se tento průzkum zabýval institutem jednání a rozhovorů před jmenováním rozhodců, který většina respondentů hodnotí kladně.

5.1.5 Neutralita rozhodčího řízení

Mezi další výhody rozhodčího řízení byla respondenty řazena neutralita. Ta se projevuje hlavně ve třech aspektech arbitráže; **(i)** při volbě rozhodného práva hmotného upravujícího primární vztah mezi stranami; **(ii)** při volbě místa sudiště; a **(iii)** při volbě nadnárodní rozhodčí instituce pro rozhodování sporu. Důležitost neutrality naznačil již Průzkum 2006²¹⁰, který ji zařadil na třetí místo co do významnosti důvodů pro volbu místa sudiště, hned za právní otázky a dosažitelnost a pohodlí.

Průzkum 2010²¹¹ postavení neutrality ve volbě ekonomických subjektů více rozvedl. Na základě odpovědí došel k závěru, že se jedná o nejdůležitější aspekt při rozhodování o rozhodném právu hmotném upravujícím právní vztah mezi subjekty, kdy ji tak označilo hned 60% respondentů. K tomu přistupuje ještě nestrannost daného

²⁰⁸ Queen Mary University of London. *Průzkum 2010*. s. 25-28. [online].

²⁰⁹ Queen Mary University of London. *Průzkum 2012*. s. 5-9. [online].

²¹⁰ Queen Mary University of London. *Průzkum 2006*. s. 13-14. [online].

²¹¹ Queen Mary University of London. *Průzkum 2010*. s. 13-14. [online].

právního systému. Je jasné, že subjekty z různých zemí budou spíše ochotné se dohodnout na rozhodném právu, které nebude právem státu ani jednoho z těchto účastníků (a žádný tak nemá výhodu znalosti daného právního řádu). 34% respondentů odkázalo na neutralitu jako rozhodující faktor též při volbě místa soudiště. Důvod je opět stejný, pokud se bude řízení konat ve třetím neutrálním státě, ani jedna ze stran nebude mít počáteční výhodu znalosti procesních pravidel. Navíc orgány ze třetích států nebudou mít tendenci stranit ani jedné ze stran z důvodu národní příslušnosti. Neutralita spolu s internacionalismem jsou také nejdůležitějšími faktory (66%) pro volbu rozhodčích soudů a institucí (většinou nadnárodních či sídlících ve třetím státě). Z tohoto hlediska je nejčastější volbou Rozhodčí soud při ICC následované LCIA a AAA. S institutem neutrality je též často spojena snaha jedné či všech zúčastněných stran vyloučit aplikaci určitého právního řádu, ať již na hmotněprávní či procesněprávní stránku daného konkrétního případu.

5.2 Nevýhody

V této podkapitole se budu věnovat nevýhodám, ale i jiným vlastnostem rozhodčího řízení, které nelze zcela jednoznačně zařadit do té či oné kategorie a které jsou schopny negativně ovlivnit rozhodování ekonomických subjektů při volbě rozhodčího řízení jako řešení případných sporů. Hodnocení vlastností arbitráže popsaná v této části je opět nutné nahlížet optikou porovnávání s řízením soudním.

5.2.1 Náklady rozhodčího řízení

Náklady řízení nelze zcela jednoznačně řadit do nevýhod, ale ani do výhod rozhodčího řízení, jak se velmi často děje. Jedná se o diskutabilní oblast, a proto jsem ji zařadil do této kapitoly, abych upozornil na možné nevýhody a mýty, které se kolem nákladů rozhodčího řízení vznášejí a případně i vyvrátil často zažitou představu, že arbitráž představuje levnější alternativu řízení před státními soudy.

Na problematiku nákladů spojených s rozhodčím řízením upozorňují i autoři ve svých publikacích. V zásadě by měly být náklady nižší vzhledem k vlastnostem arbitráže, kterými jsou flexibilita řízení a možnost stran uspořádat podmínky řízení tak, jak jim samotným nejvíce vyhovuje. Řízení před rozhodci by tak mělo být rychlejší, než řízení před soudci, čímž se zkracuje doba, po kterou strany musejí vydávat finanční a

jiné prostředky na vedení sporu. Dále možnost vybrat si místo sudiště je určitým předpokladem toho, že spor bude řešen na místě, které je pro zúčastněné strany nejlépe časově a ekonomicky dosažitelné a tudíž nejvýhodnější. Také možnost volby rozhodců dává stranám do rukou možnost volby těch rozhodců, u kterých se předpokládá určitá míra profesionality a speciálních znalostí. Tím se eliminují náklady na případné znalce a další odborníky, kteří by do řízení museli přistupovat.

Všechny tyto a další vlastnosti rozhodčího řízení by logicky měly vést k závěru, že se jedná o levnější variantu řešení sporů. Opak ovšem může být pravdou. Často dochází k tomu, že se strany dohodnou na místě sudiště, které je pro všechny neutrální, to znamená, že se nenachází ve státě ani jedné z těchto stran. Tím se zvyšují náklady na cestování, ubytování, výdaje na rozhodce a další. Jak dále upozorňuje *Rozehnalová*, je též nutné se zaměřit na sazebníky jednotlivých rozhodčích soudů a porovnat je jak s konkurencí, tak se soudními poplatky.²¹² Bývá pravidlem, že s rostoucí kvalitou rozhodčího soudu roste i cena (větší profesionalita a velikost podpůrného aparátu). Dá se tedy uvažovat o tom, že soudní poplatky se příliš od nákladů rozhodčího řízení lišit nebudou, ba mohou být i nižší.²¹³ Podobně o nákladech arbitráže pojednávají i *Lew, Mistelis a Kröll*, kteří taktéž upozorňují, že snížení nákladů se dá dosáhnout primárně tehdy, pokud je možné vydat rozhodnutí v krátké době. Naopak vleklá a složitá řízení před rozhodci mohou vést ke značnému nárůstu celkové ceny arbitráže.²¹⁴ Tyto závěry lze nalézt i v jiných odborných publikacích.²¹⁵

Zaměřím-li se na postoj samotných uživatelů rozhodčího řízení, ti dle Průzkumu 2006²¹⁶ považují náklady arbitráže za jednu z jejích největších nevýhod. 50% respondentů dokonce uvedlo, že náklady jsou pro ně primární nevýhodou, kvůli které by arbitráž jako metodu rozhodování jejich sporu nevolili. Dále tento průzkum ukázal, že celých 65% respondentů shledává rozhodčí řízení dražším, než řízení před národními soudy a 23% si myslí, že náklady obou řízení jsou rovnocenné. Dalším ze závěrů bylo, že ve více než 64% případů jsou náklady právního zastoupení větší, než 50% celkových nákladů. Někteří respondenti dokonce uváděli, že náklady samotného rozhodčího soudu

---

²¹² ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 82.

²¹³ ROZEHNALOVÁ 2013 op. cit., s. 82.

²¹⁴ LEW, MISTELIS, KRÖLL 2003 op. cit., s. 9.

²¹⁵ BÜHRING-UHLE, CH. *A Survey on Arbitration and Settlement in International Business Disputes*, in DRAHOZAL, CH. R., NAIMARK, R. W. *Towards the Science of International Arbitration*. 1. vyd. The Hague: Kluwer Law International, 2005, s. 33. ISBN 9789041123220.

²¹⁶ Queen Mary University of London. *Průzkum 2006*, s. 19-20. [online].

(či rozhodců) nejsou příliš vysoké. Poslední věcí, která z tohoto průzkumu stojí za zmínku, je ochota korporací z vyspělých zemí přejít fakt, že samotná arbitráž bude nákladnější, než jiné formy řízení sporů, pokud jsou tyto náklady vyváženy jinými výhodami, jako je profesionalita, zapojení expertů apod. U společností z více rozvojových zemí je znatelný opačný přístup.

5.2.2 Doba trvání rozhodčího řízení

V teorii se lze opět často setkat s názorem, že rozhodčí řízení je rychlejší alternativa k řízení soudnímu. Otázkou ovšem je, jestli tato teze platí i v praxi a jestli opravdu strany tím, že přesunou pravomoc rozhodnout jejich spor ze soudců na rozhodce, opravdu šetří svůj čas.

Jak ukázal Průzkum 2006²¹⁷, doba trvání je vedle nákladů nejčastěji uváděnou nevýhodou rozhodčího řízení. To sice ještě nevyvrací tezi, že arbitráž je časově méně náročnou alternativou soudnímu řízení. Pro takové tvrzení by bylo nutné porovnat shodné případy a dobu, v jaké bylo dosaženo konečného řešení. Účastníci se ovšem shodují, že s rostoucí komplikovaností případu začíná doba trvání rozhodčího řízení přesahovat případnou dobu řízení soudního. Tento závěr potvrdil i Průzkum 2010.²¹⁸ Ten navíc došel i k dalším zjištěním. Paradoxem je, že za největší část zdržení mohou úkony, které jsou pod kontrolou samotných stran. Za největší zdržení (24%) je považováno zpřístupnění dokumentů následované písemnými podáními (18%), ustavením tribunálu (17%) a teprve následně se za zdržení považuje délka trvání samotného řízení před rozhodci (15%). Přes tato zjištění si respondenti myslí, že rozhodci (31%), případně samotná rozhodčí instituce (29%), jsou v nejlepší postavení, ze kterého mohou efektivně redukovat dobu trvání a tím i náklady rozhodčího řízení. To ovšem do jisté míry odporuje omezenému rozsahu pravomocí rozhodce, o kterých jsem psal výše. Pokud by rozhodce měl k dispozici stejná oprávnění, jako má soudce, jistě by dokázal snadněji průběh řízení zrychlit a zefektivnit (především pak možností předvolat svědky, účastníky, vyžádat si podklady a dokumenty).

Většina dotázaných pak preferuje rozhodce, který v rámci řízení vystupuje aktivně a snaží se svými kroky průběh řízení co nejvíce zkrátit a zefektivnit, a to

---

²¹⁷ Queen Mary University of London. *Průzkum 2006*. s. 6. [online].

²¹⁸ Queen Mary University of London. *Průzkum 2010*. s. 32. [online].

především tím, že apeluje na samotné strany, aby v řízení postupovali co nejrychleji, sám k řízení přistupuje zodpovědně a snaží se o rychlé vydání konečného nálezu.

5.2.3 Další nevýhody

Kromě již zmiňovaných nevýhod uvedlo 30 respondentů v Průzkumu 2006²¹⁹, že nepřítomnost přezkumného mechanismu, či lépe řečeno systému opravných prostředků, je pro ně potenciální nevýhodou při volbě arbitráže. Přes tento názor konečné výsledky tohoto průzkumu ukázaly, že celých 91% odpovídajících nakonec odmítlo možnost zakomponovat do mezinárodního rozhodčího řízení jakékoliv opravné prostředky. Přes jisté nevýhody způsobené nedostatkem možnosti přezkumu rozhodčích nálezů v rámci systému opravných prostředků se drtivá většina respondentů nakonec shodla, že tyto nedostatky jsou převáženy výhodami, které konečnost rozhodčího nálezu přináší.²²⁰ Pouhých 9% odpovídajících by přivítalo zavedení systému opravných prostředků přímo do samotného rozhodčího řízení. Navíc, jistá omezená forma přezkumu je poskytována soudy v rámci uznání a výkonu rozhodčích nálezů (viz kapitola 4.2).

Jako poslední široce uznávanou nevýhodou je nedostatek prostředků k zapojení třetích osob do průběhu rozhodčího řízení. 25 respondentů v Průzkumu 2006²²¹ uvedlo, že tento fakt by mohl být rozhodující pro jejich rozhodnutí při volbě arbitráže. Tento nedostatek má za následek, že bez spolupráce s národními soudy nemají rozhodci žádné pravomoci, jak donutit třetí osoby, které jsou svědky v daném případě či mají v držení rozhodující důkazy, se dostavit k řízení či ony důkazní předměty vydat.

5.3 Další závěry učiněné v rámci průzkumů

V rámci průzkumů došla Univerzita kromě zhodnocení rozhodujících výhod a nevýhod rozhodčího řízení i k dalším závěrům. Tak například se zabývala otázkou, zda strany spíše využívají služeb stálých rozhodčích soudů či raději volí *ad hoc* rozhodčí řízení. Dále se zabývala dobrovolností plnění rozhodčího nálezu a smírného urovnání sporů v rámci řízení a také připraveností a znalostí jednotlivých společností, respektive jejich zástupců na samotné řízení. Některým z těchto závěrů bych se rád na úplný závěr této kapitoly věnoval.

²¹⁹ Queen Mary University of London. *Průzkum 2006*. s. 7. [online].

²²⁰ Queen Mary University of London. *Průzkum 2006*. s. 15. [online].

²²¹ Queen Mary University of London. *Průzkum 2006*. s. 7. [online].

5.3.1 Stálé rozhodčí soudy vs. *ad hoc* rozhodčí řízení

Jaké výhody či nevýhody jsou obecně spatřovány dnešními autory v institucionálním, potažmo *ad hoc* rozhodčím řízení jsem již popsal výše (viz kapitola 3.2). Otázkou zůstává, zda se na danou problematiku dívají stejnou optikou i ekonomické subjekty, na jejichž vůli v konečném důsledku při volbě té či oné podoby rozhodčího řízení v praxi skutečně záleží.

Z Průzkumu 2006²²² toto srovnání jasně vyplývá ve prospěch institucionálního rozhodčího řízení, kdy 76% respondentů uvedlo, že dávají přednost stálým rozhodčím soudům před řízením *ad hoc*. Důvody, které respondenty vedou k upřednostnění institucionálního řízení, korespondují s tím, co uvádějí autoři jednotlivých publikací, tedy silná reputace a postavení stálých institucí, znalost procesu samotného a procesních pravidel a také znalost nákladů a poplatků. Naopak *ad hoc* rozhodčí řízení volí většinou subjekty s vyšším ročním obratem (v Průzkumu 2006 je uvedeno nad 5 milionů USD), které mají vlastní velká a propracovaná právní oddělení, která mají dostatek zkušeností s vedením řízení a jsou tedy ve větší míře schopna formulovat rozhodčí smlouvu tak, aby seděla na konkrétní případ a nevznikaly zde mezery, které by následně mohly zkomplikovat samotné řízení.

Ke stejným závěrům dospěl i Průzkum 2008.²²³ Ten dokonce uvedl, že celých 86% sporů je rozhodováno při aplikaci rozhodčích pravidel vydaných některou ze stálých rozhodčích institucí. Tyto závěry mohou být nepřímo potvrzeny i tím, že za posledních deset let kontinuálně stoupá roční počet případů řešených před nejvýznamnějšími rozhodčími soudy na světě (ICC, LCIA, AAA). Tento fakt vyplývá ze statistik, které jednotlivé rozhodčí instituce vedou.²²⁴

---

²²² Queen Mary University of London. *Průzkum 2006*. s. 12. [online].

²²³ Queen Mary University of London. *Průzkum 2008*, s. 7. [online].

²²⁴ Počet návrhů na zahájení u ICC stoupl z čísla 593 zaznamenaného v roce 2006 na číslo 791 zaznamenaného v roce 2014. [online]. Dostupné z: <<http://www.iccwbo.org/Products-and-Services/Arbitration-and-ADR/Arbitration/Introduction-to-ICC-Arbitration/Statistics/>> [cit. 15-03-2015]; U AAA došlo k nárůstu podaných návrhu na zahájení mezinárodního rozhodčího řízení od roku 2007, kdy jich bylo zaznamenané 621, na číslo 994 z roku 2011. International Centre for Dispute Resolution (A Division of the American Arbitration Association). *The ICDR International Arbitration Reporter*. 3. svazek, červenec 2012. [online]. Dostupné z: <<http://www.iccwbo.org/Products-and-Services/Arbitration-and-ADR/Arbitration/Introduction-to-ICC-Arbitration/Statistics/>> [cit. 15-03-2015].

5.3.2 Volba sudiště

Volba sudiště je jedním z nejdůležitějších atributů celého rozhodčího řízení. Dle volby místa konání rozhodčího řízení se bude určovat tzv. *lex arbitri*, které rozhoduje o tom, jaká procesní pravidla budou aplikována na průběh řízení a podle jakého řádu bude možné žádat vyslovení neplatnosti konečného rozhodnutí. Dále pak má místo sudiště vliv např. na určení arbitrability, volbu rozhodců, určení soudu, který je příslušný k danému rozhodčímu řízení, a pravidla, která se použijí v případě, že je nutné vyplnit mezeru vzniklou v rámci zvolených procesních pravidel či jiných jednání stran. Místo konání též určuje případnou aplikaci Vzorového zákona, ať už přímo či zprostředkovaně skrz národní předpis, který se jím inspiroval. Navíc, konečný rozhodčí nález, byť by se jednalo o rozhodnutí Rozhodčího soudu při ICC či jiného nadnárodního stálého rozhodčího soudu, který by měl být do určité míry nezávislý na národních právních řádech, je vždy považován za rozhodčí nález státu, na jehož území byl vydán. To se následně projevuje hlavně z hlediska aplikace Newyorské úmluvy a uznávání a výkonu rozhodčího nálezu v ostatních státech. Před volbou sudiště je tedy dobré si ověřit, zda je daný stát jejím signatářem.

Konkrétními faktory, které mohou strany při rozhodování ovlivnit, jsou blízkost sídla či místa bydliště, odbornost daného soudu a jeho rozhodců, důvěryhodnost daného rozhodčího soudu a jeho reputace. V posledních letech lze sledovat postupné narušování dominance tzv. „velké čtyřky“, do které patří Velká Británie (Londýn), Francie (Paříž), Švýcarsko (Ženeva) a USA (New York) a zvyšování popularity regionálních center.²²⁵ Oblíbenost této „velké čtyřky“ byla a je založena hlavně na tradici daných jurisdikcí, přítomnosti velkých stálých rozhodčích soudů, vyspělosti daných zemí, ekonomik, infrastruktury a právního systému a v neposlední řadě na stabilitě vlád a do jisté míry i na neutralitě. Londýn pak také těží z výsadního postavení anglického práva na poli mezinárodního obchodu, angličtiny jako primárního jazyka mezinárodních sporů a přetrvávajícího vlivu v rámci *Commonwealthu*.²²⁶

---

²²⁵ DAVIES, K., WENDY, J. M. *New Seats - New Challenges* [online]. New York: Mondaq, 2013. Dostupné z: <<http://www.mondaq.com/unitedstates/x/261592/Arbitration+Dispute+Resolution/New+Seats>> [cit. 05-03-2015].

²²⁶ DAVIES, K., WENDY, J. M. *New Seats - New Challenges* [online]. New York: Mondaq, 2013. Dostupné z: <<http://www.mondaq.com/unitedstates/x/261592/Arbitration+Dispute+Resolution/New+Seats>> [cit. 05-03-2015].

Nejvíce roste těmto tradičním arbitrážním centrům konkurence v jižní Asii, konkrétně pak v Singapuru a Hon Kongu. To je dáno převážně tím, že tato arbitrážní centra začínají být stále více chápána jako stabilní, neutrální jurisdikce s rostoucím vlivem v oblasti finančnictví a dále pak díky rostoucímu zastoupení světových institucí a infrastrukturu.²²⁷ Z tradičních arbitrážních center si Londýn jako jediný drží své výsadní postavení, naopak ostatní centra z „velké čtyřky“ postupně začínají ztrácet své pozice, zatímco regionální centra naopak posilují.²²⁸

Výsledky Průzkumu 2006²²⁹ ukázaly, že respondenti považovali za nejdůležitější faktory při volbě soudiště právní prostředí a pohodlí (tedy dosažitelnost, zázemí, prostory), na dalších místech pak neutralitu a dosažitelnost svědků a dalších důkazů. Průzkum 2010²³⁰ navázal na Průzkum 2006 a věnoval se otázkám, která arbitrážní centra jsou ekonomickými subjekty sporů preferována. Právě z tohoto výzkumu vycházel autoři, na které jsem odkazoval výše v této podkapitole.

5.3.3 Smírné řešení sporů v rámci rozhodčího řízení

Další dalo by se říci výhodou rozhodčího řízení, která není autory v jejich publikacích příliš zmiňována, je tendence stran urovnávat své spory v rámci arbitráže smírnou cestou. Jak ukázal Průzkum 2008, strany jsou v rámci rozhodčího řízení mnohem více nakloněny tomu se na konečném výsledku a uspořádání vzájemných vztahů samy dohodnout. Hlavním důvodem je rozsah svobody, který je stranám při řízení dán. Díky tomu mají strany mnohem větší prostor pro smírné vyřešení nastalého sporu, kteréžto nemusí být vždy zcela v souladu se závěry, které by musely být učiněny státními soudy v souladu s příslušným aplikovatelným právem. K dohodě může dojít ve třech fázích procesu: **(i)** před zahájením samotného řízení; **(ii)** během procesu před rozhodci; nebo **(iii)** po vydání rozhodčího nálezu. V každém z těchto tří fází jsou strany vedeny k dosažení dohody jinými důvody, respektive tyto důvody jsou stejné, ale v každé fázi jinak významné.

---

²²⁷ DAVIES, K. To 2027 and Beyond: A Survey of Arbitration in the 'Asian Century' [online]. *Transnational Dispute Management*. Voorburg: Maris B.V., 2011, roč. 8, č. 5. Dostupné z: <http://www.wilmerhale.com/uploadedFiles/WilmerHale_Shared_Content/Files/Editorial/Publication/TDM%20article%20-%20Kate%20Davies.pdf> [cit. 24-05-2015]. ISSN 1875-4120.

²²⁸ MISTELIS, L. Arbitral Seats: Choices and Competition [online]. In: *Kluwer Arbitration Blog*. Dostupné z: <<http://kluwerarbitrationblog.com/blog/2010/11/26/arbitral-seats-choices-and-competition/>> [cit. 24-05-2015].

²²⁹ Queen Mary University of London. *Průzkum 2006* [online]. s. 13 - 14.

²³⁰ Queen Mary University of London. *Průzkum 2010* [online]. s. 17 - 20.

(i) V prvním případě respondenti v rámci Průzkumu 2008²³¹ uvedli, že ve 43% případů jsou jejich spory urovnány prostřednictvím dohody zúčastněných stran. V dalších 31% sice dojde k prvnímu jednání před rozhodci, avšak dohoda je uzavřena ještě před tím, než dojde k zahájení projednávání samotného meritů sporu. Účastníky k tomu nejčastěji vede fakt, že si přejí zachovat dobré obchodní vztahy s protistranou a konečné autoritativní řešení by tyto vztahy mohlo nenávratně poškodit. Dalšími důvody jsou vyhnutí se nákladům řízení, slabá pozice a argumentace v rámci sporu či zabránění ztrátě času. Překvapivě nízké procento účastníků uvedlo jako důvod smírného urovnání sporů nutnost vykonání rozhodčího nálezu v zahraničí či nedostatek majetku druhé strany, na kterém by se bylo možné následně hojit.

(ii) Druhou možností je smírné urovnání sporu již po zahájení samotného rozhodčího řízení, avšak ještě před tím, než je vydáno konečné rozhodnutí. V tomto případě je otázkou, do jaké míry jsou strany ovlivněny vývojem řízení. Strana, pro kterou se spor bude vyvíjet spíše negativně, bude více nakloněna možnosti uzavření dohody, zvláště pak, pokud tato dohoda pro ni bude příznivější než výsledný rozhodčí nálezu. V rámci Průzkumu 2008²³² respondenti uvedli, že v rámci 25% případů u nich dochází k dosažení dohody ještě před vydáním rozhodčího nálezu a v rámci dalších 7% případů je dosaženo dohody, jejímž výsledkem je vydání rozhodčího nálezu dle vůle stran.

(iii) V posledním případě může dojít k uzavření dohody po vydání rozhodčího nálezu. Strany tedy již ví, jaké je konečné rozhodnutí, a v návaznosti na toto rozhodnutí uzavřou dohodu upravující vzájemná práva a povinnosti. Celých 40% respondentů uvedlo, že v minulosti vstoupili do jednání s protistranou, jehož výsledkem měla být dohoda navazující na rozhodčí nálezu. Nejčastějším důvodem tohoto kroku je snaha snížit náklady a ušetřit čas. Samozřejmě v rámci dohody většinou dochází ke snížení konečné povinnosti plnit té straně, která ve sporu neuspěla. Strany jsou ovšem díky těmto krokům schopny zachovat stávající dobré vztahy a nemusí podstupovat proces uznání a výkonu svého nálezu v cizím státu.²³³

---

²³¹ Queen Mary University of London. *Průzkum 2008* [online]. s. 7.

²³² Queen Mary University of London. *Průzkum 2008* [online]. s. 6.

²³³ Queen Mary University of London. *Průzkum 2008* [online]. s. 8-9.

5.4 Shrnutí

Z jednotlivých studií vyplývá, že rozhodčí řízení je dnes v rámci sporů z mezinárodního obchodu preferovaným způsobem řešení. Přestože první průzkum je dnes již devět let starý, tento závěr byl potvrzen třemi následujícími. Navíc lze upozorovat, že oblíbenost rozhodčího řízení mezi jeho potenciálními uživateli nadále roste. Dále lze vyvodit, že některé dříve zaběhnuté názory na rozhodčí řízení byly již vyvráceny. Jedná se hlavně o úspornost jak časovou, tak v nákladech. Naopak jsou objevovány jiné výhody rozhodčího řízení, které souvisejí především se smírností urovnání celého sporu a možného zachování dobrých vztahů mezi stranami. Tyto tendence se stále více přibližují způsobům řešení sporů v rámci ADR, které je též založeno na smírném urovnání. Možná právě proto stále více dochází k volbě tzv. vícestupňových metod řízení, v rámci kterých samotnému rozhodčímu řízení předchází některé z ADR řízení, tedy strany se nejdříve pokusí vyřešit nastalou situaci vzájemnou dohodou. Tyto vícestupňové metody se vyskytují v různých formách, kdy metoda ADR rozhodčímu řízení předchází, nebo jej následuje či se obě řízení libovolně prolínají dle vůle stran potažmo rozhodce.

Na tomto místě bych rád uvedl *Hunterův* názor a dal jej do souvislosti se závěry uvedenými v podkapitole 5.3.3 bodech (i) - (iii) výše. Podle *Huntera* se bude oblast řešení sporů do budoucna měnit a strany se budou postupně přeorientovávat ve svém přístupu. Napříště se již nebudou tolik zajímat o samotný postup týkající se řešení sporu před třetím subjektem (ať již soudem či rozhodcem), ale budou se snažit zabránit samotnému vzniku jakéhokoliv sporu a v případě vzniku jej urovnat ještě před tím, než dojde na zahájení jakéhokoli řízení, ve kterém by k rozhodování byla zapojena třetí strana. S tímto je spojen pojem tzv. managementu sporů (*dispute management*). Na to navazuje další jeho názor, který říká, že advokát dnes není pouze osobou, která klienta zastupuje a bojuje za jeho věc, ale primárně se snaží svému klientovi radit tak, aby jakýmkoliv sporům předešel a v případě jejich vzniku je řešil rychle, efektivně a pokud možno smírnou a nekonfliktní cestou (pokud je pro ekonomický subjekt výhodná).²³⁴

Spojíme-li tyto názory se závěry Průzkumu 2008 ohledně urovnávání vzniklých sporů, vyvstává dle mého názoru otázka, zda se z rozhodčího řízení nestává pouze

---

²³⁴ HUNTER, M. *International Commercial Dispute Resolution: The Challenge of the Twenty-first Century. Arbitration International*. Londýn: Oxford University Press (LCIA), 2000, roč. 16, č. 4, s. 379-392. ISSN 0957-0411.

jakási páka k tomu, jak protistranu dotlačit do určité pozice, než s ní uzavřeme dohodu, a získat tak co nejvýhodnější vyjednávací postavení. Řízení před státními soudy by tomuto účelu také jistě posloužilo, ale vzhledem k již několikrát zmiňované volnosti stran v nakládání s rozhodčím řízením je arbitráž jistě vhodnějším prostředkem této praxe. Jedná se ovšem jen o spekulaci, která je do jisté míry v rozporu s faktem, že v posledních letech neustále stoupá počet případů, které jsou každoročně řešeny nejvýznamnějšími arbitrážními institucemi. Nejde ovšem nesouhlasit s názorem, že právník/advokát by neměl být pouze tím, kdo se snaží vyhrát vzniklý spor a zajistit pro svého klienta co nejvýhodnější podmínky, ale měl by v první řadě být tím, kdo se postará, že jeho klientovi žádný spor nevznikne.

Závěr

Cílem této práce bylo definovat rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním styku a analyzovat jeho základní prvky. Záměrem nebylo podat vyčerpávající rozbor veškerých aspektů mezinárodní arbitráže, ale vzhledem k rozsahu práce jsem se zaměřil pouze na typické základní charakteristiky, které rozhodčí řízení odlišují od ostatních způsobů řešení sporů.

V první části diplomové práce jsem se zaměřil na rozbor základních pojmů tohoto institutu, tedy na pojem rozhodčího řízení, které je základním kamenem celé práce, a dále pak na pojem obchodního styku, který určuje charakter tohoto konkrétního druhu rozhodčího řízení a odlišuje jej od ostatních druhů, jako je rozhodčí řízení ve spotřebitelských či pracovněprávních sporech a sporech mezi soukromými subjekty a státy v rámci ochrany investic, a pojem mezinárodnosti, který celému rozhodčímu řízení vtěluje nadnárodní charakter. Právě arbitráž ze sporů vznikajících v rámci mezinárodního obchodu je typická tím, že se snaží o jakýsi transnacionální přístup, tedy usiluje o vytváření nadnárodních pramenů práva, které buď řízení před rozhodci přímo upravují, nebo alespoň mají sloužit jako vzor při utváření příslušných pravidel v rámci jednotlivých právních řádů.

S tím souvisí i další část mé práce, která se zabývá prameny práva rozhodčího řízení, a to jak na mezinárodní, tak na národní úrovni. Vzhledem k tomu, že každé konkrétní rozhodčí řízení se vždy váže k určitému místu, tedy k sudišti, jsou právní normy závazné na tomto místě aplikovatelné též na toto řízení. Z toho plyne, že je vždy

nutné primárně zkoumat prameny práva určující podobu rozhodčího řízení ve státě, ve kterém rozhodci daný spor rozhodují. Vzhledem k již výše zmíněnému „transnacionalismu“ hrají významnou roli též prameny práva vznikající na mezinárodní úrovni. Tyto prameny jsou většinou výsledkem práce nadnárodních institucí, jako je UNCITRAL, ICC či další instituce a stálé rozhodčí soudy s mezinárodním charakterem. Závaznost těchto pravidel se většinou odvíjí od vůle samotných států, které je buď začlení do svého právního řádu, nebo přistoupí k příslušné mezinárodní smlouvě či se v těchto dokumentech inspiroují při tvorbě vlastní legislativy. Další možností je projev vůle samotných stran, které na daná pravidla samy odkážou. V poslední části této kapitoly jsem se pak věnoval pramenům práva v rámci českého právního řádu.

V následujících dvou kapitolách jsem se zaměřil na rozbor samotné právní povahy rozhodčího řízení a jednotlivé doktrinní přístupy k této otázce. Porovnal jsem přednosti a nedostatky primárně smluvní a jurisdikční doktríny a následně jsem se věnoval též dalším dvěma teoriím, tedy teorii smíšené, která kombinuje přístupy obou předchozích, a teorii autonomní. V krátkosti jsem se zaměřil též na porovnání institucionálního a *ad hoc* rozhodčího řízení. V dalších kapitolách jsem se věnoval nejdůležitějším náležitostem rozhodčího řízení, tedy rozhodčí smlouvě, rozhodčímu nálezu a jeho vykonatelnosti a vztahu rozhodčího a soudního řízení. U rozhodčí smlouvy jsem pak upozornil na nejednotnost pojmání tohoto termínu a případné nejasnosti při rozlišování rozhodčí smlouvy, smlouvy o rozhodci a rozhodčí doložky.

Stěžejní náplní této práce byla kapitola pátá, která se zabývá výhodami a nevýhodami rozhodčího řízení. V předchozích částech, které byly zaměřeny spíše teoreticky na jednotlivé pojmy související s mezinárodním rozhodčím řízením, jsem se zabýval těmi instituty, které následně hrají rozhodující roli i v posuzování kladů a záporů arbitráže. Ve svých závěrech jsem ovšem nevycházel pouze z názorů tradičních autorů v této oblasti, ale zaměřil jsem se na postoje samotných ekonomických subjektů. Jako zdroj informací jsem použil průzkumy, které provedla mezi roky 2006 až 2012 univerzita *Queen Mary University of London* ve spolupráci s předními advokátními kancelářemi.

Závěrem těchto průzkumů i mé diplomové práce je, že rozhodčí řízení je dominantní metodou řešení sporů vzniklých z mezinárodního obchodu a jeho oblíbenost stále stoupá. Hlavní přednosti jsou spatřovány ve vykonatelnosti konečného rozhodčího

nálezu díky Newyorské úmluvě, flexibilitě, neutralitě a důvěrnosti řízení. Mezi výhody lze ovšem trochu překvapivě zařadit i smírné urovnání sporů v rámci arbitráže, a to jak před zahájením samotného řízení, během tohoto řízení či až po vydání rozhodčího nálezu. Strany k tomu většinou vede snaha ušetřit na nákladech řízení a zachovat dobré obchodní vztahy. Naopak v rámci nevýhod rozhodčího řízení jsem se pokusil vyvrátit veřejností často zastávaný názor, že arbitráž má být levnější a rychlejší. Jak ovšem ukazuje praxe, opak je mnohdy pravdou. Proto bych tyto vlastnosti arbitráže řadil spíše k nevýhodám, mezi které lze řadit do určité míry i konečnost rozhodnutí a nedostatek pravomocí rozhodců při vedení řízení, zvláště pak v oblasti předvolávání účastníků a svědků či při vyžádání podkladů a dokumentace.

Zhodnotím-li všechny klady a zápory rozhodčího řízení, výhody jasně převažují nad nevýhodami, o čemž svědčí i stále rostoucí zájem o rozhodčí řízení. Do budoucna lze nejspíše očekávat pokračující snahy o unifikaci a sjednocování procesních pravidel na mezinárodní úrovni a prohlubování internacionalismu. Dále lze postupně sledovat odklon od tradičních mezinárodních arbitrážních center k více regionálním střediskům, zvláště pak v Asii. Dotázaní v rámci průzkumů dali jasně najevo, že pro rozhodování svých sporů preferují rozhodce, kteří jsou dostatečně zkušení, spravedliví, vzdělaní a mají aktivní přístup k vedení sporu, ve kterém se snaží o rychlé a pokud možno smírné řešení. Též je možné sledovat stále větší snahu o smírné řešení sporů. Budování partnerských vztahů je většinou dlouhodobá záležitost a jejich přetrvání je často zásadním požadavkem. Proto lze také doporučit, aby se právní zástupci jednotlivých ekonomických subjektů do budoucna soustředili více na předcházení samotným sporům a v případě jejich vzniku na jejich smírné a brzké urovnání.

Osobně zastávám názor, že rozhodčí řízení je v současné době nejlepším a nejvyvinutějším dostupným prostředkem řešení sporů z mezinárodního obchodu. Přikláním se ovšem k tomu, že by nebylo špatné poskytnout ještě větší prostor pro smírné řešení sporů, které ovšem bude regulováno následným případným autoritativním rozhodnutím ze strany rozhodců. Toho by bylo možné docílit pomocí tzv. vícestupňových metod řešení sporu, jako je např. mediaci-arbitráž, které kombinují přednosti jak mediace, případně jiných forem ADR, tak rozhodčího řízení a poskytují stranám i samotnému rozhodci větší prostor pro vedení sporu ke smírnému urovnání.

Zdroje

Knižní publikace

1. BĚLOHLÁVEK, Alexandr. J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-096-6.
2. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 8. ISBN 978-80-7179-342-7.
3. BERG, Albert J. *The New York Arbitration Convention of 1958*. The Hague: Kluwer Law and Taxation Publishers, 1981. ISBN 90-6544-035-6.
4. BINDER, Peter. *International commercial arbitration in UNCITRAL model law jurisdictions: an international comparison of the UNCITRAL model law on international commercial arbitration*. 1. vyd. Londýn: Sweet & Maxwell, 2000. ISBN 04-217-3940-1.
5. BÜHRING-UHLE, Christian. *A Survey on Arbitration and Settlement in International Business Disputes*, in DRAHOZAL, Christopher R., NAIMARK, Richard W. *Towards the Science of International Arbitration*. 1. vyd. The Hague: Kluwer Law International, 2005. ISBN 978-90-411-2322-0.
6. BORN, Gary B., *International Commercial Arbitration*. 2. vyd. The Hague: Kluwer Law International, 2014. ISBN 978-90-411-5219-0.
7. DRAHOZAL, Christopher R. *Towards a Science of International Arbitration: Collected Empirical Research*. 1. vyd. The Hague: Kluwer Law International, 2005. ISBN 978-90-411-2322-0.
8. HRADILOVÁ, Veronika. *Diversita v přístupu k arbitrabilitě: obchodní aspekt rozhodčího řízení vs. rozšiřování přípustnosti sporů ve vybraných právních řádech* [online]. In: *COFOLA 2009: the Conference Proceedings*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 2009, s. 829-839. Dostupné z: <http://cofola09.sehnalek.cz/files/sbornik/cofola.pdf> ISBN 978-80-210-5151-5.
9. KARTON, Joshua. *The Culture of International Arbitration and the Evolution of Contract Law*. London: Oxford University Press, 2013. ISBN 978-01-9965-800-8.
10. KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin, RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2007. ISBN 978-80-7357-264-8

11. KOCINA, Jan, POLÁČEK, Bohumil et al. *Aktuální otázky rozhodčího řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-349-0.
12. KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-550-0.
13. LEW, Julian D. M., MISTELIS, Loukas, KRÖLL, Stefan M. *Comparative International Commercial Arbitration*. 1. vyd. The Hague: Kluwer Law International, 2003. ISBN 90-411-1568-4.
14. LIEBSCHER, Christoph. *The Healthy Award: Challenge in International Commercial Arbitration*. 1. vyd. The Hague: Kluwer Law International, 2003. ISBN 90-411-1717-2.
15. LISSE, Luděk. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde, a.s., 2012. ISBN 978-80-7201-874-1.
16. MISTELIS, Loukas A., BREKOULAKIS, Stavros L. (editoři). *Arbitrability: International & Comparative Perspectives*. The Hague: Kluwer Law International, 2009. ISBN 978-90-411-2730-3.
17. NOUSSIA, Kyriaki. *Confidentiality in International Commercial Arbitration*. 1. vyd. Berlin: Springer, 2010. ISBN 978-3-642-10224-0.
18. RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-873-8.
19. REDFERN, Alan, HUNTER, J. Martin, BLACKABY, Nigel, PARTASIDES, Constantine. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. 5. vyd. London: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-019-9557-189.
20. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2.
21. RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR*. 2. rozšířené vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. ISBN 80-86898-43-1.
22. SCHELLE, Karel, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Rozhodčí řízení, historie, současnost a perspektivy*. Praha: EUROLEX Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-19-X.

23. SVOBODOVÁ, Klára. Newyorská úmluva a autonomie vůle stran v mezinárodním rozhodčím řízení [online]. In: *COFOLA 2009: the Conference Proceedings*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 2009, s. 1230 - 1247. Dostupné z: <<http://cofola09.sehnalek.cz/files/sbornik/cofola.pdf>> ISBN 978-80-210-5151-5.
24. TWEEDDALE, Andrew, TWEEDDALE, Keren. *ARBITRATION OF COMMERCIAL DISPUTES: International and English Law and Practice*. 1. vyd. New York: Oxford University Press Inc., 2007. ISBN 978-0-19-921647-5.
25. WEGEN, Gerhard, WILSKE, Stephan. *Arbitration 2009 in 47 jurisdiction worldwide*. London: Law Business Research Ltd., 2009. ISBN 175-0-9947-200-9.

Články

1. BĚLOHLÁVEK. Alexander J. Arbitrabilita pracovněprávních sporů. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2007, č. 9, s. 23-30. ISSN 1210-6348.
2. DRAHOZAL, C., R. Contracting Out of National Law: An Empirical Look at the New Law Merchant. *Notre Dame Law Review*. South Bend: University of Notre Dame, 2005, roč. 8, č. 5, s. 523-552. Dostupné z: <<http://scholarship.law.nd.edu/ndlr/vol80/iss2/4/>> ISSN 0745-3515.
3. DAVIES, K. To 2027 and Beyond: A Survey of Arbitration in the 'Asian Century' [online]. *Transnational Dispute Management*. Voorburg: Maris B.V., 2011, roč. 8, č. 5. Dostupné z: <http://www.wilmerhale.com/uploadedFiles/WilmerHale_Shared_Content/Files/Editorial/Publication/TDM%20article%20-%20Kate%20Davies.pdf> [cit. 24-05-2015]. ISSN 1875-4120.
4. HUNTER, M. International Commercial Dispute Resolution: The Challenge of the Twenty-first Century. *Arbitration International*. Londýn: Oxford University Press (LCIA), 2000, roč. 16, č. 4, s. 379-392. ISSN 0957-0411.
5. LISSE, Luděk. K právní povaze rozhodčího řízení. *Právní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2011, č. 15, s. 551-557. ISSN 1210-6410.
6. LORD MUSTILL, Michael J. Arbitration: History and Background. *Journal of International Arbitration*, The Hague: Wolters Kluwer, 1989, roč. 6, č. 2, s. 43-56. ISSN 0255-8106.

7. RABAN, Přemysl. K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2003, č. 1, s. 25-34. ISSN 1210-6348.

Internetové zdroje

1. DAVIES, Kate, WENDY, J. Miles. New Seats - New Challenges [online]. New York: Mondaq, 2013. Dostupné z: <<http://www.mondaq.com/unitedstates/x/261592/Arbitration+Dispute+Resolution/New+Seats>>.
2. LISSE, Luděk. Pojdme proti mýtům aneb k otázce povahy rozhodčího řízení [online]. In: *EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo*, 2010. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pojdme-proti-mytum-aneb-k-otazce-povahy-rozhodciho-rizeni-63170.html>>.
3. MISTELIS, Loukas. Arbitral Seats: Choices and Competition. [online]. In: *Kluwer Arbitration Blog*. Dostupné z: <<http://kluwerarbitrationblog.com/blog/2010/11/26/arbitral-seats-choices-and-competition/>>.
4. PAULSSON, Jan. Arbitration in three dimensions. In: *LSE Law, Society and Economy Working Papers 2/2010* [online]. London: London School of Economics and Political Science Law Department, 2010. Dostupné z: <http://www.lse.ac.uk/collections/law/wps/WPS2010-02_Paulsson.pdf>. ISSN 0020-5893.
5. Arbitration - Is It Good or Bad for You? Volume II - Disadvantages. [online]. The Law Office of Dennis Negron. Dostupné z: <http://www.dirtatty.com/publications/050207_ARBITRATION_disadv_FINAL.pdf>.
6. Report of the Secretary-General. In: *14th Session of UNCITRAL, UN Doc A/CN.9/207, 19th-26th June 1981* [online]. para 32. Dostupné z: <<http://daccess-dds-ny.un.org>>.
7. International arbitration: Corporate attitudes and practices 2006 [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2006. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2006/123975.html>>.
8. International Arbitration: Corporate attitudes and practices 2008 [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2008 [online]. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2008/index.html>>.

9. International Arbitration Survey: Choices in International Arbitration [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2010. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2010/index.html>>.
10. Current and Preferred Practice in the Arbitral Process [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2012. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2012/index.html>>.
11. Corporate Choices in International Arbitration: Industry Perspectives [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2013. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2013/index.html>>.
12. International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration [online]. Londýn: Queen Mary University of London, 2015. Dostupné z: <<http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2015/index.html>>.

Právní předpisy

1. Zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR.
2. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR.
3. Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR.
4. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR.
5. Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR.
6. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR.
7. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR.

8. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR.
9. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. In *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR.
10. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 176/1964 Sb., o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži. In *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR.
11. (English) Arbitration Act. 1996. čl. 9 [online]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>.

Mezinárodní úmluvy a jiné dokumenty

1. ICC. Rules of Arbitration [online]. Paříž, 2012. Dostupné z: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/>.
2. LCIA. Arbitration Rules. Londýn, 2014. čl. 19.4. [online]. Dostupné z: [http://www.lcia.org/Dispute Resolution Services/lcia-arbitration-rules2014.aspx#Article14](http://www.lcia.org/Dispute%20Resolution%20Services/lcia-arbitration-rules2014.aspx#Article14).
3. UNCITRAL. Model Law on International Commercial Arbitration 1985 (as amended 2006) [online]. čl. 3. Dostupné z: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf.
4. UNCITRAL. UNCITRAL Arbitration Rules (with new article 1, paragraph 4, as adopted in 2013) [online]. čl. 1 odst. 1. Dostupné z: <http://www.newyorkconvention.org/new-york-convention-countries/contracting-states>.
5. United Nations. European Convention on International Commercial Arbitration [online]. 1961. Dostupné z: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII2&chapter=22&lang=en.
6. United Nations. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (the „New York“ Convention) [online]. 1958. čl. I odst.3. Dostupné z: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/NY-conv/XXII_1_e.pdf.
7. Důvodová zpráva k Zákonu č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR .
8. Důvodová zpráva k Zákonu. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Wolters Kluwer ČR .

9. ICC Arbitration : The International Solution to International Business Disputes. ICC Publication No. 301, č. 19. 1977. Tato brožura již není v tisku.
10. Report of Working Group II (Arbitration and Conciliation) on the work of its forty-ninth session (A/CN.9/665). 48th session, Vienna, 15-19 September 2008.
11. The ICDR International Arbitration Reporter [online]. 3. svazek, 2012. Dostupné z: <http://www.iccwbo.org/Products-and-Services/Arbitration-and-ADR/Arbitration/Introduction-to-ICC-Arbitration/Statistics/>.

Judikatura

1. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 11. 2001, č. IV. ÚS 435/02.
2. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. 7. 2002, č. IV. ÚS 174/02.
3. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. 3. 2011, č. I. ÚS 3227/07.
4. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 11. 2011, č. II)S 2164/10
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR č. R 31/1997. In: *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*.
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Cdo 226/2006.
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. února 2011, sp. zn. 23 Cdo 4112/2009.
8. Rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, sp. zn. Rsp 213/02.
9. Rozsudek Evropského soudního dvora (ESD) ze dne 24. 3. 1982, č. 102/81 Nordsee vs. Hochseefischerei.
10. The (English) Supreme Court of Judicature QBCMF / the Court of Appeal (civil Division) ze dne 19. 12. 1997, Ali Shipping Corp. v. Shipyard Trogir [online]. Dostupné z: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/1997/3054.html> .
11. High Court of Australia ze dne 7. 4. 1995, Esso Australia Resources Ltd v Plowman [online]. Dostupné z: http://www.austlii.edu.au/cgi-bin/sinodisp/au/cases/cth/high_ct/183clr10.html?stem=0&synonyms=0&query=~%20plowman%20esso.
12. The Singapore High Court dne 6. 6. 2003, Myanmar Yaung Chi Oo Co. Ltd. v Win Win Nu [online] Dostupné z: [http://www.singaporelaw.sg/sglaw/images/ArbitrationCases/\[2003\]_2_SLR%28R%29_0547.pdf](http://www.singaporelaw.sg/sglaw/images/ArbitrationCases/[2003]_2_SLR%28R%29_0547.pdf).

Klíčová slova / Key words

Mezinárodní rozhodčí řízení, obchodní vztahy, výhody a nevýhody

International arbitration, business relations, advantages and disadvantages